

Ob otvoritvi nove tovarne, praznovanju dneva republike in 30. obletnici samoupravljanja

Litostroj gradimo še za naslednje generacije

V petek, 28. novembra smo v slovesno okrašenem Litostroju proslavili dan republike z otvoritvijo nove tovarne za proizvodnjo preoblikovalne opreme. Proslava se je začela ob 11. uri, udeležili pa smo seje delavci Litostroja in številni gostje.

Direktor tozda PPO mag. dipl. inž. Peter Vogrič je v imenu delavcev Titovih zavodov Litostroj pozdravil naslednje goste: člana federacije in prvega komandanta narodnoosvobodilne vojske ter prvega častnega člana Titovih zavodov Litostroj Franca Leskoška-Luko, člana predsedstva CK ZKJ — slavnostnega govornika Staneta Dolanca, člana predsedstva SRS Marjana Breclja, člana predsedstva CK ZKS in predsednika MK ZKS Ljubljana Marjana Orožna, predsednika RK ZSMS Borisa Bavdka, podpredsednika Gospodarske zbornice Slovenije Rudija Šepiča, člana predsedstva RK ZSDL Slovenije Slavka Glinška, pravobranilca samoupravljanja Slovenije Vinka Kastelica, predstavnike republiških organov in družbenopolitičnih organizacij, predstavnike mesta Ljubljana, predstavnike občine Ljubljana-Siška, predstavnike medobčinskih organov in družbenopolitičnih organizacij, predstavnike jugoslovanske ljudske armade in teritorialne obrambe ter ostale goste.

*Vsem Litostrojčanom
 želimo
 srečno in uspešno
 novo leto 1981!*

Slavnostni govornik na prireditvi je bil Stane Dolanc (Foto: V. Udovič)

V nadaljevanju je tovariš Vogrič poudaril pomen investicije in na kratko predstavil novo tovarno, ki smo jo ta dan predajali v uporabo in upravljanje delavcem tozda PPO.

Dejal je: »Natanko 30 let po ustanovitvi in izgradnji Litostroja se je izoblikovala potreba po nadaljnji razširitvi in modernizaciji. Ta zamisel je postala realna, ker je v družbeno zavest prodrlo spoznanje, da je strojegradnja eden glavnih in osnovnih kazalcev razvoja stopnje vsake družbe. Strojogradnja ustvarja naprave, ki so osnova za sleherni proizvodnjo od jekla in cementa, do energije in transporta. Stanje strojegradnje je torej tudi najvažnejše kazalo stanja ustvarjalnih sil družbe, tako rekoč akumulacija njenega znanja.

Dolžnost vsake družbe je, da neguje in izpolnjuje svojo strojegradnjo kot element samoohranitve in obrambe. Razvita strojegradnja je osnova gospodarske ekspanzivnosti in agresivnosti, s

(Nadaljevanje na 2. strani)

Proslava ob 29. novembru je bila letos v novi tovarni Proizvodnje preoblikovalne opreme. Udeležilo se je mnogo povabljenih gostov in tudi precej Litostrojčanov. (Foto: E. L.)

ŠE NAPREJ USPEŠNO

Z letošnjim letom zaključujemo srednjeročni plan za obdobje 1976 do 1980, hkrati pa zaključujemo tudi obsežne priprave planov za naslednje srednjeročno obdobje. Opravili smo številne analize o uresničevanju tekočega plana, na tej osnovi oblikovali osnovne usmeritve za naš nadaljnji gospodarski in splošni družbeni razvoj in opredelili nove temeljne planske usmeritve.

V preteklem planskem obdobju nismo v celoti uresničili vseh zastavljenih planskih nalog, vendar smo dosegli izredno pomembne in velike rezultate, ene med najbolj pomembnimi v celotnem dosedanjem razvoju. Uresničili smo nadaljnji razvoj socialističnih samoupravnih odnosov na ustavnih osnovah, zagotovili visoko stopnjo gospodarske rasti, ki občutno presega stopnjo gospodarske rasti v razvitih državah, povečal se je osebni, posebno pa družbeni standard naših delovnih ljudi, pridobili smo številne zdravstvene, šolske, vzgojnovarstvene, kulturne, prometne energetske in različne druge objekte.

Posebno za Litostroj je bilo prav preteklo plansko obdobje med najuspešnejšimi razvojnimi obdobji v vsem našem dosedanjem razvoju. Tudi za naš razvoj so značilni pomembni uspehi pri nadaljnjem razvijanju samoupravnih odnosov in utrjevanju samoupravne prakse, kar se je potrdilo kot podlaga uspešnega razvoja na vseh področjih našega dela in življenja. Družbenoekonomski odnosi, zasnovani na osnovah skupne proizvodnje in skupnega prihodka in ustrezna samoupravna organiziranost so zagotovili trdnost

in enotnost našega kolektiva. V minulem planskem obdobju smo po daljšem času priprav in strokovnega razvoja uresničili skokovit razvoj proizvodnih zmogljivosti in tehnoloških programov z izgradnjo dveh novih moderno opremljenih tovarn in ustvarili pogoje za nadaljevanje investicijskega razvoja. V osnovno proizvodnjo smo vključili številne nove stroje in postopke, izboljšali smo delovne pogoje, zagotovili nadaljnjo rast družbenega in osebnega standarda zaposlenih, nadaljnjo rast kvalitete naših proizvodov in produktivnosti našega dela, pridobili številne mlade strokovnjake itd.

Nemogoče je z nekaj besedami prikazati uspehe in rezultate, ki smo jih dosegli v pravkar zaključenem petletnem planu. Sami najbolj zgovorno govorijo o sebi, prav pa je, da jih imamo pred očmi in da jih pravilno ovrednotimo, ko se srečujemo z novimi zahtevami razvoja, ko se soočamo s težjimi pogoji, v katerih bo potekal naš nadaljnji razvoj in ko se odločamo o našem razvoju v naslednjem planskem obdobju.

Naši veliki razvojni cilji in optimistično postavljene naloge, ki smo jih opredelili v temeljnih planov za razvoj do leta 1985, nikakor ne pomenijo podcenjevanja realnih gospodarskih razmer doma in v svetu, temveč so odraz našega zaupanja v lastne sposobnosti in pripravljenosti, da na osnovah doseženega zagotovimo še naprej uspešno delo in vsestranski razvoj.

Nove proizvodne zmogljivosti, proizvodna oprema, dobra zasedenost z naročili, predvsem za

izvoz, novi strokovni kadri, ukrepi za preskrbo s surovinami in repromateriali in drugo, vse to je osnova za predvideno skokovito povečanje količinske proizvodnje v temeljnih planov, za katere smo se na referendumih skoraj soglasno izrekli. S temelji plana smo predvideli visoko povečanje produktivnosti našega dela, kar bo zagotovilo realno rast dohodka in s tem tudi našega osebnega in skupnega standarda.

Za izpolnitev visokih planskih ciljev, ki smo si jih zadali za srednjeročno obdobje 1981-85, je posebno važno, da zagotovimo nadaljevanje uspešnega gospodarjenja iz sedanjega obdobja že na začetku naslednjega, to je v letu 1981. Pripravljeni planski akti za leto 1981 zato vsebujejo prav takšne usmeritve. Naš plan za naslednje leto je popolnoma zasleden z naročili, istočasno pa bomo hiteli zaključevati tudi nedokončano proizvodnjo, ki smo jo ustvarili predvsem v letu 1980. Vendar bomo kljub težavam, s katerimi se bomo tudi v letu 1981 še srečevali, lahko uspešno izpolnili planske cilje. Predvsem bo potrebno zagotoviti nadaljnje urejanje samoupravnih odnosov, doseči še večjo usklajenost vseh naših prizadevanj, povečati obseg izvoznih naročil na konvertibilna področja in v države v razvoju, nadaljevati razvojne programe in modernizacijo proizvodnje, zagotoviti in izpolnjevati delitev dohodka ter skrbeti za realno rast osebnih dohodkov, izboljševati pogoje dela itd. Naloge nikakor niso enostavne, zahtevale bodo maksimalna prizadevanja vsakega med nami in nas vseh hkrati, predvsem se jih bomo morali zavedati v vsakem trenutku in temu primerno ravnati. Ob takem odnosu bo naš razvoj uspešen še naprej.

Z. V.

... še za naslednje generacije

(Nadaljevanje s 1. strani)

čimer je mišljena vsa večja konkurenčna sposobnost in prodornost na tujih trgih.

Litostroj je iz te zavesti nastal še, ko so govorile puške. Takratnim snovalcem in poznejšim načrtovalcem Litostroja moramo priznati smelost, velikopoteznost in daljnovidnost. Potrebni so bili kar 30 let, da so začele potrebe preraščati okvire, ki so bili postavljeni takrat. In Litostroj nikdar ni bil brez razvojnih načrtov. Ti so se v preteklosti nanašali na oblikovanje rasti in razširitev proizvodnega programa, tehnološke izpopolnitve in modernizacije, uveljavljanja na trgih itd. Vsi naši razvojni programi so bili tudi odraz razmer v času, ko so nastajali. Razvojni načrti slovenskega gospodarstva v preteklosti niso dajali pravega mesta strojogradnji. Bistveni prispevek k smejšim odločitvam pa je bila tudi spremenjena družbena ocena o pomembnosti strojogradnje za gospodarski razvoj naše družbe. V srednjeročnem programu družbenega razvoja je uvrščena tudi strojogradnja kot prednostna gospodarska panoga z nalogo, da odločilno prispeva k prestrukturiranju gospodarstva, zmanjšanju tehnološke odvisnosti, nadomeščanju uvoza in pospeševanju izvoza. Ob taki usmeritvi in ciljih so delavci Litostroja spoznali, da se morajo vključiti v te napore, saj je Litostroj eden od nosilcev strojogradnje v Sloveniji.

Povezali smo se z 19 proizvajalci strojne opreme v Sloveniji v SOZD Zdržena podjetja strojogradnje, ki mora v nastopajočem srednjeročnem obdobju 1981-1985 in naprej odigrati vlogo, ki jo družba upravičeno pričakuje od tega združenja. Ta spoznanja so nas vodila, ko smo načrtovali temeljne cilje 10-letnega razvoja Litostroja od 1977-1987 leta v okviru sestavljene organizacije in sprejeli samoupravni sporazum o združevanju sredstev vseh temeljnih organizacij združenega dela Litostroja za investicijske programe v:

- razširitev proizvodnje talnih transportnih sredstev,
- razširitev proizvodnje opreme za preoblikovanje,
- razširitev proizvodnje jeklenih odlitkov,
- izgradnjo novih zmogljivosti za težko strojogradnjo,
- nakup računalnika,
- izgradnjo Inštituta za raziskave, razvoj in projektiranje.

Natanko pred enim letom smo odprli prvi objekt iz našega 10-letnega programa, ki je v tem letu dosegel velike rezultate, o čemer se lahko prepriča vsak obiskovalec.

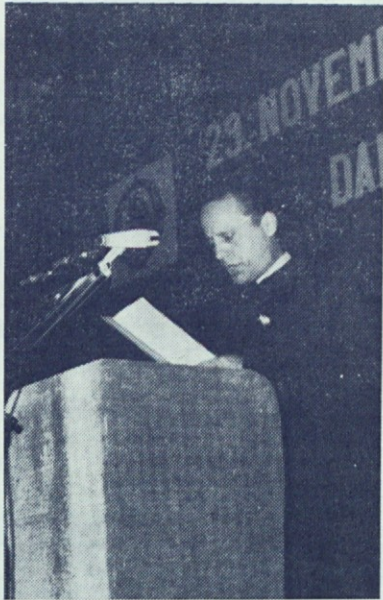
Danes odpiramo že drugi objekt iz tega programa in dovolite mi, da ga na kratko predstavim:

Nova tovarna za proizvodnjo preoblikovalne opreme pomeni uresničitev druge faze dolgoročnega načrta za povečanje in posodobitev zmogljivosti strojogradnje v delovni organizaciji TZ Litostroj v letih 1977-1987. Preoblikovalna oprema za obdelavo kovin in nekovin zajema stroje, orodja in mehanizacijo strege. Na odločitve prednostne naložbe v novo gradnjo so vplivale vedno večje potrebe tržišča in doseženi rezultati lastnega razvoja in proizvodnje.

Proizvodna veja, ki zajema preoblikovalno opremo, se je razvijala 19 let. Čeprav je najmlajša veja, je dosegla nivo obstoječih zmogljivosti. Zato jo je bilo nujno podpreti z novimi naložbami in ji omogočiti nadaljnjo rast.

Do sedaj smo izdelali 3000 enot v 500 izvedbah in jih dobavili kupcem v Jugoslaviji, 30 odstotkov izdelkov smo izvozili in to na tržišče SEV in EGS.

V okviru ZPS smo razdelili proizvodni program. Program je usklajen tudi z ostalimi proizvajalci tovrstne opreme v Jugoslaviji. Naš program je v dobavi kompletne opreme, naravnane na

Direktor TOZD PPO, magister dipl. ing. Peter Vogrič med po-zdravnim govorom

hidravlične pogone, medtem ko so ostali proizvajalci usmerjeni na mehanske pogone.

Nova proizvodnja bo omogočala pokrivanje domačih potreb in s tem vplivala na zmanjšanje uvoza. Povečali pa bomo izvoz bolj zahtevnih izdelkov.

Celotna proizvodnja je zasnovana na modularnem načelu, ki omogoča vključevanje nešteto proizvajalcev sestavin pa tudi specializacijo v razvoju.

Nova tovarna preoblikovalne opreme je zgrajena iz naložb združenih sredstev temeljnih organizacij združenega dela delovne organizacije Litostroj in sovlagateljev — trgovinskih organizacij Intertrade in Metalke ter iz namenskih združenih sredstev Ljubljanske banke — Gospodarske banke Ljubljana.

Skupna vrednost naložb je 500.000.000 din. Od tega je delež vsakega sovlagatelja po 20.000.000 dinarjev. Pridobljene zmogljivosti omogočajo začetno proizvodnjo 4.000 ton letno v vrednosti 600 milijonov din na 10.000 kv. m namensko zgrajenih površinah in bo trikrat večja od sedanje.

Viri sredstev financiranja naložbe so:

- lastna sredstva 50 odst.
- krediti 41 odst.
- sredstva sovlagateljev 9 odst.

Ni dvoma, da je investicija celovita zadeva, ki zahteva mnogo dela in mnogo izvajalcev. Naj v zahvalo vsem sodelujočim navedem delovne organizacije, ki so sodelovale pri izgradnji nove tovarne:

Prvak ljubljanske Drame Polde Bibič nas je navdušil s svojim nastopom

— SGP — SCT — Splošno gradbeno podjetje Slovenija ceste — Tehnika je nosilec posla in glavni izvajalec, kateremu gre vse priznanje, da smo v rekordnem času zgradili že drugi pomembni proizvodni objekt. Gradnja tega je trajala samo 15 mesecev.

— ARCHING — Arhitektonski biro je izdelal zelo uspešno arhitekturo zgradbe in glavne projekte.

— GRADBENI BIRO je izdelal statične izračune celotne zgradbe.

— TEHNOPROJEKT IN INSTALATER iz Reke sta izdelala in montirala vse instalacije.

— SLOVENIJALES — Ljubljana je dobavil in montiral celotno opremo v pripravi proizvodnje.

Zaradi jasnejše predstavitve obsega del pri izgradnji celotnega objekta in zapletenosti organizacije ter potrebnega usklajevanja del naj naštajem še ostale sodelujoče: Unioninvest; Trimo — Trebnje; Monter — Ljubljana; Alpem — Kamnik; Bohor — Sevnica; Kristal — Maribor; Ivamit — Ivanec; Ingmag — Pohorje; Umetni kamen — Ljubljana; Novopleks — Ljubljana; Slikoplesk — Ljubljana; Astra — Ljubljana; Finalist — Maribor; Termika — Ljubljana; Novoles — Trbovlje; KOP — Kranj; SOP — Krško; Primat — Maribor; Hoja — Ljubljana; IMP — Emont — TOZD Dvigalo. Izgradnja nove tovarne do te faze je trajala 15 mesecev. V tako kratkem roku in pa zaradi stabilizacijskih ukrepov ter uvoznih omejitev dobavitelji strojne opreme iz objektivnih razlogov niso uspeli dobaviti vse opreme. To pa ni ovira, da ne bi začeli proizvodnje v tem objektu.

Posebna pohvala gre tudi investicijski skupini, ki je spretno usklajevala delo pri izgradnji. Posebno moramo omeniti tudi sovlagatelje Intertrade, TOZD Zastopstvo tujih firm Ljubljana, Metalke — TOZD Trgovina na drobno Ljubljana in Ljubljanska banka — Gospodarska banka Ljubljana, ki so združili denar za to naložbo. Zahvala gre tudi delavcem vseh temeljnih organizacij Litostroja, ki so združili finančna sredstva za gradnjo ter dolgoročno poskrbeli ne samo za svoje dobro, ampak tudi za dobro naslednjih generacij!

Tovariš Vogrič je naprosil slavnostnega govornika tovariša Staneta Dolanca, da spregovori nekaj besed. Tovariš Dolanc je na začetku omenil razvoj in rast naše delovne organizacije ter se spomnil besed tovariša Tita, ko je 5. septembra 1975 zadnjič obiskal Litostroj. Čeprav tovariša Tita ni več med nami, bodo rezultati boja našega delavskega razreda in vseh delovnih ljudi, boja, ki mu je on posvetil vse svoje življenje, živeli in nikomur ne bomo dovolili, da bi nas odvrnil od njegove poti.

Tovariš Dolanc je poudaril, da trenutek, v katerem živimo, zahteva od vseh nas še več dela, znanja, odgovornosti in organiziranosti v nadaljnjem razvijanju socialistične samoupravne družbe. kajti samo resnično razvito socialistično samoupravljanje lahko zagotovi osvoboditev človeka iz okov kapitalističnih ali državno-lastninskih odnosov in mu odpira možnost za neposredno odločanje o svojem delu in življenju.

Svojo življenjsko moč je naša družba v zadnjih 30 letih dokazala, saj smo iz nerazvite, agrarne države postali srednje razvita industrijska država z relativno visokim družbenim in osebnim standardom vseh naših ljudi.

Nadaljeval je: »Moč naše socialistične samoupravne družbe in zlasti moč zvez komunistov je — med drugim — vedno bila in tudi danes je v tem, da smo pri ustvarjanju in realizaciji in vsakodnevnih ciljev delavskega razreda odkrito govorili o uspehih pa tudi neuspehih, problemih in težavah. Naše družbe, kljub uspehom, ki nam jih priznava ves svet, nismo idealizirali,

Tovariš Franc Leskošek-Luka je z varilnim aparatom prerezal trak (Foto: J. Jerb)

rali, zavedamo se, da na naše delovanje vplivajo še mnogi elementi ki so dediščina starega in v bistvu preživetega sveta, da je uresničevanje mnogih naših načrtov odvisno od našega zunanje-političnega položaja oziroma mednarodnih ekonomskih razmer in situacij in da se mnoge težave rojevajo tudi iz protislovij novih socialističnih samoupravnih odnosov. Zato tudi danes odkrito govorimo o naši ekonomski situaciji in težavah, ki jih moramo razrešiti, če ne želimo obstati; stagnacija, zlasti, če bi trajala dlje časa, bi pomenila odstop, pomenila bi nazadovanje. Zato moramo tudi komunisti mobilizirati vso našo družbo, naš delavski razred in vse delovne ljudi, da presežemo težave, s katerimi se borimo in ki so posledica tako subjektivnih slabosti v našem razvoju, kot tudi mnogih objektivnih razlogov, o katerih sem že govoril. In pri tej mobilizaciji moramo dojeti, da ger za dolgoročno politiko, ki kot osnovo jemlje naše realne sposobnosti in možnosti in ki — hoče, noče — pomeni radikalno spremembo v obnašanju nas vseh.

Dejal sem, da se mnogi od problemov, s katerimi se borimo, taki, s kakršnim se srečuje svet, pri čemer mislim še posebej na krizo v preskrbi z energijo in surovinami. Samo za uvoženo nafto smo plačali skoraj milijardo in pol več dolarjev kot pa smo to planirali. Take težave, in vi jih poznate, objektivno vplivajo na gospodarske razmere v naši državi in niso nobena specifičnost jugoslovan-

skega gospodarstva, saj se z enakimi problemi borijo tudi mnoge, ekonomsko bolj razvite države kot je naša. Za zdaj na žalost, tudi še ne moremo pričakovati, da bi se ti trendi na svetovnem trgu v kratkem času spremenili.

Zato je bil tovariš Dolanc še toliko bolj odločen, ko je dejal, da si moramo priznati dejstvo, da dinamika razvoja naše družbe, gospodarskih in negospodarskih dejavnosti, družbenega in osebnega standarda ne ustreza našim realnim sposobnostim, ne ustreza rezultatom našega dela. Preprosto povedano: vsa družba in velika večina nas živimo bolje, kot pa dejansko delamo in zaslužimo. Zato se moramo postaviti po robu stihijalnim željam ali celo zahtevam po razvoju, saj prenekatere presegajo naše realne možnosti. Tega se moramo zavedati prav vsi, zato je sedaj nujno stabilizacijsko obnašanje — takšen razvoj, ki ustreza našim zmogljivostim. Tovariš Dolanc je omenil tudi vsa področja, kjer bi se morali obnašati bolj odgovorno, vendar je opozoril, da moramo biti v svojih ocenah realni, saj nekateri že začnajo preveč pesimistične ocene izkoriščati za napade in kot dokaz, da so za težave v Jugoslaviji krivi socialistično samoupravljanje, zveza komunistov, delegatski sistem itd. O poizkusih posameznikov in skupin doma pa tudi v nekaterih drugih državah, da bi izpodkopali naš socialistični sistem in družbeno ureditev, je tovariš Dolanc povedal še več, vendar je kriterij demokra-

Posebej je poslušalce ogrela skladba, ki jo je ob spremljavi našega orkestra odigral na ksilofonu gost Rajko Stojković (Foto: V. U.)

Kot na vseh prireditvah, se je tudi na tej izkazal pihalni orkester Litostroj, ki je s solisti in zborom izvedel kvaliteten program, s katerim je navdušil poslušalce (Foto: E. L.)

Naši gostje v sproščenem pogovoru (Foto: J. Jereb)

cije v Jugoslaviji boj za resnično osvoboditev dela delovnega človeka. Napadel je vse, ki kakorkoli blatijo našo ureditev, in omenil besede tovariša Edvarda Kardelja, s katerimi razlaga svobodo in demokracijo.

O vlogi zveze komunistov socialistične zveze in drugih družbenopolitičnih organizacij pa je dejal, da morajo »postati še bolj sposobne ustvarjalno vključiti v vse tokove družbenega življenja vse tiste delovne ljudi in občane, ki s svojim znanjem, močjo ideologije in ostalimi sposobnostmi želijo prispevati k nadaljnji graditvi socialističnega samoupravljanja oziroma politike, za katero so se opredelile. In v tem je tudi ena najboljših tradicij komunistične partije oziroma zveze komunistov in vseh tistih delovnih ljudi in občanov, ki se skupaj z njo borijo za dejansko svobodo in demokracijo: v najtežjih trenutkih bivanja naših narodov in narodnosti so komunisti vedno zbrali na enotni platformi vse napredne ljudi za skupen boj ter obenem jasno in brez prikrivanja, kakšne žrtve bodo potrebne, pokazali perspektive boljšega, lepšega, pravičnejšega sveta. Tako je bilo v narodnoosvobodilnem boju, tako je bilo ob napadu Stalina na Jugoslavijo in tako je bilo tudi v tistih trenutkih naših notranjih prelomov, ko si je socialistično samoupravljanje krčilo pot.

In tudi zvezi komunistov in naši družbi ni potrebno braniti in dokazovati, ali smo demokratični ali ne. Ustvarili smo in ustvarjamo družbo — ne trdim, da idealno — ki pa jo vendar lahko mirno primerjamo, zlasti glede na položaj človeka, s katerokoli drugo družbo in položajem človeka v njej. In prepričan sem, da se primerjava nikakor ne bi izrekla nam v slabo.

V nadaljevanju se je tovariš Dolanc dotaknil še uspehov v zunanjetrgovinski menjavi in v poslovanju delovnih organizacij. Boj za stabilizacijo jugoslovanskega gospodarstva že daje pomembnejše rezultate, saj smo prelomili dolgoletno vse večjo odvisnost jugoslovanskega gospodarstva od uvoza. Izvozili smo za 9 odstotkov več kot smo načrtovali in hkrati uvozili za 11 odstotkov manj. Vidni pa so tudi uspehi na drugih področjih. Seveda je ob koncu omenil še potrebne ukrepe za ureditev tako vsakdanjih stvari, kot so preskrbljenost z vsemi osnovnimi potrebščinami. Ob koncu pa je tovariš Dolanc namenil nekaj besed tudi vrednotenju proizvodnega dela. Dejal je:

»Lahko rečem, da so delovni ljudje že do sedaj pokazali visoko stopnjo samoupravne zavesti in odgovornosti do nalog, pred katerimi stojimo.

Prav zato tem bolj upravičeno kažejo tudi na tiste slabosti, ki niso v skladu z njihovimi prizadevanji za boljše gospodarjenje, s situacijo, v kateri se nahajamo oziroma, ki niso v skladu s socialistično moralo. Pri tem mislim predvsem na pogoste kritike delavcev o nepravilnem vrednotenju proizvodnega dela v naši družbi, ki so v večini primerov tudi upravičene. Nenormalno je, da je delo delavcev v rudnikih, jeklarnah, železarnah, cementarnah in v mnogih drugih proizvodnih organizacijah, kjer se dela, poleg vse-

ga, še v težkih delovnih razmerah, manj vrednoteno, nižje nagrajevano v primerjavi z nagrajevanjem večine tako imenovanih administrativnih del. Precej govorimo o odhajanju delavcev, zlasti mladih, iz neposredne proizvodnje v administracijo in tudi o tem, kako bi to morali spremeniti. Tega z administrativnimi ukrepi in z govorjenjem prav gotovo ne bomo spremenili, zanesljivo pa bomo uspeli, če bo proizvodno delo bolj plačano. In jasno je, da prihaja do izkrivljanja zavesti in meril, ki se kažejo med drugim tudi v tem, da se na fizično delo gleda z določenim podcenjevanjem ali kot temu nekateri pravijo — delo v belem plašču je več vredno kot delo v modrem kombinizonu. Pritisk na širjenje administracije je postal že pravi družbeni problem, saj imamo organizacije, kjer je število zaposlenih v administraciji skoraj enako številu zaposlenih v neposredni proizvodnji in pri tem ne mislim na nekatere organizacije, ki imajo močne raziskovalne in podobne oddelke.

Vse organizirane subjektivne sile naše družbe se bodo morale kar kmalu lotiti ukrepov za omejitev ali celo zmanjšanje administracije, ukrepov za poenostavitev administrativnega dela, za njegovo modernizacijo, kjer je to potrebno, kajti del vrednosti, ki jo delavec daje za — v mnogih primerih — nepotrebno administrativno delo, je v naši družbi že prevelik.

Svoj govor je tovariš Dolanc končal z naslednjimi besedami:

»Ob tej priložnosti sem na kratko omenil samo nekatere naloge in probleme, s katerimi se letos srečujemo in se bomo z njimi še srečevali še v prihodnjem srednjeročnem planskem obdobju, ki mu na kratko pravimo stabilizacijsko. Prepričan sem, da nam bo uspelo, še zlasti, če bomo bitko za stabilizacijo čimbolj neposredno povezali z nadaljnjim razvojem družbenoekonomskih odnosov in političnega sistema socialističnega samoupravljanja. Boj ne bo lahek, vendar pa že vidimo prve rezultate: vedno jasneje se kaže tudi vse tisto, kar zavira, kar je treba spremeniti oziroma dograditi. Bitka za stabilizacijo je hkrati tudi bitka za naš nadaljnji razvoj na vseh področjih družbenega življenja, bitka za boljši jutri, za resnično svobodo, svobodo odločanja v življenju vseh naših delovnih ljudi.«

Govoru tovariša Dolanca je sledil krajši kulturni program. V njem je sodeloval dekliski pevski zbor Rozka Usenik pod vodstvom dirigentke Mire Cimperc, skupina šestih recitatorjev iz našega izobraževalnega centra, mešani pevski zbor Litostroj pod vodstvom dirigenta Primoža Cedilnika, dramski igralec Polde Bibič, pihalni orkester Litostroj pa nas je spet prijetno presenetil s svojim programom. Ob njihovi spremeljavi sta namreč nastopila solist ljubljanske opere Franc Javornik in solist na ksilofonu Rajko Stojković. Pihalni orkester pa je prvič izvedel tudi koračnico »Dimitrovič«, ki so jo dobili kot darilo med gostovanjem v ČSSR. Program je povezovala Vesna Tomc-Lamut.

Najslovesnejši trenutek pa je bil, ko je tovariš Franc Leskošek-

FRANC LESKOŠEK:

»Kar imamo, je naše«

Kot že vsa leta po vojni, smo tudi letos počastili rojstni dan Socialistične federativne republike Jugoslavije z novimi delovnimi zmagami po vsej naši domovini. Ob prazniku 29. novembra smo praznovali novo delovno zmago tudi v naši delovni organizaciji. Zgradili smo novo tovarno za proizvodnjo preoblikovalne opreme. Svečano jo je odprl naš idejni tvorec tov. Franc LESKOŠEK-LUKA.

Tega dne se je tovariš Luka zadržal v Litostroju do večera. V prijetnem razpoloženju med delavci Litostroja je stekel zanimiv pogovor, predvsem o razvojnih perspektivah ne le litostrojskega kolektiva, temveč celotne jugoslovanske skupnosti.

Zanimivo je poslušati človeka, ki ima za sabo že veliko desetletij revolucionarnega in odgovornega dela, človeka, ki je vse svoje moči vložil v izgradnjo socialistične samoupravne demokratične družbe, človeka, za katerega bi lahko dejali, da mu nobena stvar ni bila tako težka, da je ne bi uspešno premagal ali da bi celo klonil pred ciljem.

Ko gledaš tov. Luka, njegove gubice, ki dajejo njegovemu obrazu posebno milino, kar dokazuje, da mu življenjska pot ni bila posuta z rožicami, in ko poslušas njegove besede, se nenadoma zaveš, da je to, kar sam daješ družbi, v primerjavi z njegovim življenjskim delom skoraj neznatno. Tov. Luka je med drugim dejal tudi:

»Danes, ko se nahajam v litostrojskem kolektivu, se spominjam dni pred I. in II. svetovno vojno, dni, v katerih sem se kot ambiciozen mladenič spopadal z vsemi rečmi, ki so se mi zdele krivične. Vi ne veste, kakšni dnevi so bili to. Vi ste generacija, ki tega ni doživljala, če pa že, se pa tega spominjate zelo blede. Verjemite mi, da lahko človek dobi realno oceno o neki stvari le tedaj, če jo doživlja sam. Ko se sedaj spominjam dni pred I. svetovno vojno, ko sem se že kot nadobudni najstnik podil s svojimi vrstniki po cestah in poljih, dni, ko so me skoraj že kot otroka postavili za tovarniške mreže, za katerimi sem si moral v nečloveških pogojih služiti hrup, v pogojih, ki niso bili primerni za nobena živa bitja, sem neizmerno vesel in ponosen na današnjo socialistično jugoslovansko skup-

nost, neizmerno ponosen na ljudi, ki so ustvarili te dobrine, ki niso klonili pred revščino in tegobami. V teh letih sem bil tako jaz, kot moji sovrstniki večkrat lačen kot sit, večkrat me je zeblo, kot mi je bilo toplo, večkrat sem bil kot aktivist in borec za boljši jutri preganjan, kot pa varen pred tedanjimi oblastmi. Toda splačalo se je! Če bi bil še enkrat mlad in bi imel pred sabo iste težave bi se z njimi spoprijel, skratka — izbral bi si enako življenjsko pot, ki mi je izpolnjevala in mi bogatila smisel življenja.

Vsi vi ste slišali, če ne drugje, v šolah, kakšno življenje so imeli naši ljudje v stari Jugoslaviji. Znano vam je, da je bila stara Jugoslavija revna agrarna država, da je bila vsa industrija pod monopolom tujega kapitalista, kapitalista, ki ni poznal humanosti, ki mu ni bilo mar, ali je človek sit ali lačen, ali ima obleko ali je nima itd. Težki časi so bili to! Ne bom ponavljal, da je bilo več krivičnosti kot pravice. Zato smo se zavzemali vsi, ki se nismo bali preganjanja tedanje »roke pravice«, da odpravimo ta kapitalistični krivični svet, da odpravimo lakoto, da odpravimo nepismenost, da damo ljudem in prihodnjim generacijam svetlejši pravični dan. Bili smo preganjanji, zaprti, mučeni na najbolj brutalen način. Toda naša volja, naša fizična in psihična trdnost ter moralna podpora vse večjega števila ljudskih množic, ki so bile na naši strani, vse to nam je dajalo moč, da se nismo uklonili. Pa veste, kaj smo še imeli? Imeli smo TOVARIŠTVO! To tovarištvo je bilo neverjetno močno. Mi smo bili v strahu za sotovariša, ne za sebe. Znalj smo se tovariško, podarjam: tovariško skregati. Ali se zavedate, da se danes zna tako skregati vse manj ljudi? Kar strah me je, ko opažam, da niti komunisti ne znajo biti več tova-

riški, tako kot nekoč. Geslo nas komunistov in drugih revolucionarjev je bilo tedaj: V tovarištvu in enotnosti je naša moč. Prosim vas, razmislite malo o besedi tovarištvo, to ni fraza, bodite tovariški, ne pa malomeščanski. Ali mislite, da bi bil naš uspeh tako velik, če ne bi bili tovariški in enotni? Ne, ne bi bili! Izgradnja socialističnega samoupravnega sistema še ni končana, skoraj bi lahko rekel, da smo še na začetku poti. Sedaj je naloga na vas, da nadaljujete z delom, ki so ga začeli naši veliki možje, kot so TITO, Kardelj, Kidrič, Đuro Đaković in drugi.

Jugoslavija se je iz agrarne dežele, dežele lakote, razvila v industrijsko dokaj močno deželo, v deželo, kjer ni več lačnih ljudi. To pot razvoja je bila relativno kratka in, ne pozabite, tudi težka. V začetku našega razvoja nismo imeli, razen golih rok, ničesar. Vse, kar imamo danes, je naše! Zato to čuvajmo in negujmo. To so vrednote! Ne dopustite, da bi nam to porušile tuje sile. Ne imejte zaprtih oči tudi pred lastnimi nepravilnostmi, korupcijami. Pogosto opažam deformacijo našega sistema; to moramo odpravljati, ne pa dopustiti, da se širijo. To nas lahko pripelje celo v lasten propad.

Litostrojčani ste trden, vztrajen kolektiv. Všeč mi je, da ste optimistični, da ne klonite pred gospodarskimi težavami, ki trenutno pestijo Jugoslavijo in druge države v svetu. Če je problem, ga je treba rešiti, ne pa čakati, kdaj ga bo kdo drug. Sami ga morate.

Moram vam povedati, da sem ponosen na vas. Litostrojski delavci so dobri delavci, to vedo vsi, ne le jaz. Glejte, kako se širite, kako gradite nove proizvodne hale, hale, v katerih boste izdelovali stroje. Vi ste, ste bili in morate ostati še naprej strojno podjetje. Svoje proizvodne izboljšujete, bodite konkurenčni ne le v naši domovini, ampak tudi v svetu. Povečujte svojo produktivnost, vlagajte sredstva v lasten razvoj. Litostroj je podjetje državnega pomena in to ostanite tudi v bodoče.

Vedno, ko dosežete novo delovno zmago, sem zelo vesel, ne le vesel, srečen sem, ponosen. TITO je vedno zaupal v vaš kolektiv, v vaše delavce. Tudi TITO je bil ponosen na vas. Zato se zavzemajte, da se boste še naprej razvijali, izboljševali delovne pogoje delavcev, skušajte dosegati najvišje možne uspehe vseh pogojev, ker to zmorete. Iz vsega srca vam želim še veliko delovnih zmag, ki bodo velik prispevek k celotni družbi. S. Mrkun

Luka z varilnim aparatom prerezal trak in s pritiskom na gumb vrtalno-frezalni stroj odprl novo tovarno. Tako smo počastili dan republike in 30. obletnico samoupravljanja kar najslovesneje, saj smo uspešno zaključili drugo fazo potrebnega in dobro zastavljenega investicijskega načrta.

Omenimo lahko, da je bila v petek, 28. in soboto, 29. novembra tovarna odprta tudi za zunanje obiskovalce. Prišlo jih je zelo veliko. Z velikim zanimanjem so si ogledali nove tovarne, prijetno presenečeni pa so bili tudi nad razstavami fotografij in izdelkov, ki so jih pripravili Foto-filmska sekcija Litostroj in Planinsko društvo Litostroj ter delavci tozda PPO. Težko se je bilo odločiti, katera razstava je boljša ali bolje pripravljena, saj so bile vse zares odlične, zato tudi ni čudno, da so pozele toliko odobravanja in prijetne toliko obiskovalcev. Ob tem gotovo velja pohvaliti tudi organizatorje in pripravilce razstav. Obiskovalce pa smo v Litostroju na koncu presenetili še z dobro in nepričakovano malico in napitkom.

Za uspešno nagrajeno slavnost in ogled ima zasluge veliko delavcev Litostroja, še posebej pa delavci tozda PPO. Zato jim želimo, da bi se v novi tovarni počutili kar najbolje in da bi lahko še bolj in kvalitetnejše opravljali svoje delo.

M. M.

Po proslavi si je tovariš Dolanc z ostalimi gosti ogledal tudi novo tovarno talnih vozil in naprav (Foto: J. Jereb)

Celovita ocena

V decembru je bila 28. seja občinske konference Zveze komunistov Ljubljana-Siška, na kateri smo celovito ocenili uresničevanje sklepov organov zveze komunistov v občini in mestu Ljubljana s področja kadrovske politike. Od sprejema teh sklepov je namreč preteklo leto dni. Sprejeti sklepi namreč obvezujejo članstvo ZK, da stalno preverjajo aktivnosti na tem področju.

Pri pregledu uresničevanja sklepov in stališč lahko ugotovimo, da je napravljen premik pri uveljavljanju družbenih dogovorov na področju kadrovske politike, ki zagotavljajo podružbljanje kadrovske funkcije v naši družbi. Organizirana in usklajena aktivnost družbenopolitičnih organizacij in še posebej zveze komunistov je bila v času sprejemanja družbenih dogovorov izjemno uspešna, saj so se o tem dogovarjali vsi samoupravni subjekti v občini. Vendar pa je potrebno poudariti, da vsi določila dogovorov niso vgrajeni v samoupravne akte. To pa pomeni, da nismo dovolj spremljali uresničevanja določil in da je zato potrebno z organizirano politično akcijo v vseh sredinah, kjer tega še niso storili, zahtevati takojšnjo in učinkovito akcijo. Ob tem velja omeniti, da je pripravljen predlog sprememb družbenega dogovora, ki naj dopolni določila na področju O in DS, politike odlikovanj, uveljavljanja pobude tovariša Tita o kolektivnem delu in odgovornosti, ki ga bo potrebno z organizirano akcijo vseh čimprej vgraditi v svoje samoupravne akte in s

tem oblikovati vsa področja in določila samoupravne kadrovske politike.

Sicer pa uresničevanje družbenega dogovora le poredko najdemo v dnevnih redih sej osnovnih organizacij ZK, čeprav je v dogovoru jasno opredeljeno, da je potrebno enkrat letno oceniti uresničevanje družbenega dogovora.

Kljub temu lahko ugotovimo, da so se odnosi in akcije na področju kadrovske politike korenito spremenili. Odprle so se nove možnosti za uveljavljanje novih, mlajših kadrov, ki majo znanje, sposobnosti in moralnopolitične lastnosti borcev za samoupravljanje. V samih postopkih za imenovanje vodilnih in vodstvenih delavcev je močno prisotno stališče, da je potrebno mladim sposobnim kadrom omogočiti možnost nadaljnega razvoja.

Ob ugodnem podatku pa ne smemo prezreti dejstva, da vsi le preveč odlašajo z aktivnostjo na področju kadrovske politike, še posebej z rednim ocenjevanjem vseh nosilcev družbenopolitičnih funkcij, vodilnih in vodstvenih delavcev. Tako je potrebno, da nekoliko bolj podrobneje ocenimo sta-

nje, tudi v naši delovni organizaciji.

Določila družbenega dogovora vgrajena v naše samoupravne akte, predstavljajo naša izhodišča pri pripravi stališč za kadrovanje posameznikov. Tudi možnost za uveljavljanje sposobnih mladih kadrov je stalno prisotna pri vseh oblikah kadrovanja. Pogosteje in predvsem redno bo treba ocenjevati člane na vodilnih in vodstvenih delovnih mestih, člane ZK in ostale vodilne samoupravne delavce. Potrebno je tudi dodati, da bomo morali v skladu s sprejemom ustavnih amandmajev o kolektivnem delu in odgovornosti v določenem časovnem obdobju spremembe vgraditi v naše samoupravne akte in v skladu z akti uveljavljati družbeno akcijo v praksi. V celoti gledano pa lahko pozitivno ocenimo vlogo osnovnih organizacij in članov ZK pri uveljavljanju samoupravne kadrovske politike v delovni organizaciji.

Usposabljanje komunistov mora biti še bolj prisotno kot doslej

Kazalci kažejo sicer količinsko veliko uspešnost na področju usposabljanja komunistov, vendar pa se kvaliteta še ni bistveno izboljšala. Večina osnovnih organizacij ZK je sprejela svoj program usposabljanja, katerega v celoti izvajajo le polovica. Nekatere le neredno organizirajo usposabljanje svojih članov. Sem sodijo organizacije, ki so sicer sprejele svoj program usposabljanja, vendar ga neodgovorno izvajajo in usposabljanja ne organizirajo. Med pomembne oblike usposabljanja sodi akcijsko usposabljanje, organizirano na občinski ravni. V tem sklopu se idejnopolitično usposabljuje sekretarji OO ZK, člani občinskih konferenc, komiteja, vodstva osnovnih organizacij, člani aktivna delavcev, komunistov neposrednih proizvajalcev.

Najpomembnejši napredek je bil dosežen na področju organiziranih in pedagoško vodenih oblik idejnopolitičnega usposabljanja. V tem okviru so tudi osnovne organizacije ZK v Litostroju v pretekli izobraževalni sezoni organizirale dva celotna programska ciklusa izobraževanja, kar je bilo dovolj, da smo do konca maja sprejeli 60 novih komunistov. Tudi ostalih izobraževalnih oblik v okviru občine in mesta se je udeležilo veliko naših članov. Politično šolo v občini je opravilo 9 udeležencev, trimesečni seminar teorije in prakse 4 udeleženci, seminar samoupravljanja v združenem delu 3 udeleženci, politično šolo CK ZKS 1 udeleženec, skoraj 80 članov pa se je usposabljal v drugačnih oblikah. V idejnopolitično usposabljanje je bilo torej vključenih skoraj 23 odstotkov članov ZK v delovni organizaciji. Če k temu podatku dodamo še ostale oblike usposabljanja preko sindikata in mladine v okviru samoupravnih organov, potem lahko ugotovimo, da je več kot 80 odstotkov članov ZK v preteklem izobraževalnem obdobju obiskovalo vsaj nekaj različnih oblik usposabljanja.

Odnos do izobraževanja v ZK smo v delovni organizaciji postavili na določen nivo, potrebno pa je, da te oblike razvijamo še naprej. Oziroma da vsaj obdržimo doseženo raven izobraževanja. V okviru občinske konference pa je potrebno veliko bolj kot doslej zaostri odgovornost in vztrajati na izpolnjevanju standardnih obveznosti v vseh tistih osnovnih organizacijah, ki imajo do usposabljanja nepravilen odnos. Spremeniti je potrebno tudi mnenje, da za člana ZK, ki ima daljši staž, usposabljanje ni potrebno.

Razvijanje kolektivnega dela in odgovornosti še posebej poudarja pomen doslednega uresničevanja kadrovske politike za demokratizacijo odnosov v naši družbi.

Poseben premik uresničevanja pobude je bil storjen v družbenopolitičnih organizacijah, ostale institucije političnega sistema pa še čakajo na nova ustavna določila.

LITOSTROJ in

Stabilizacija 1980

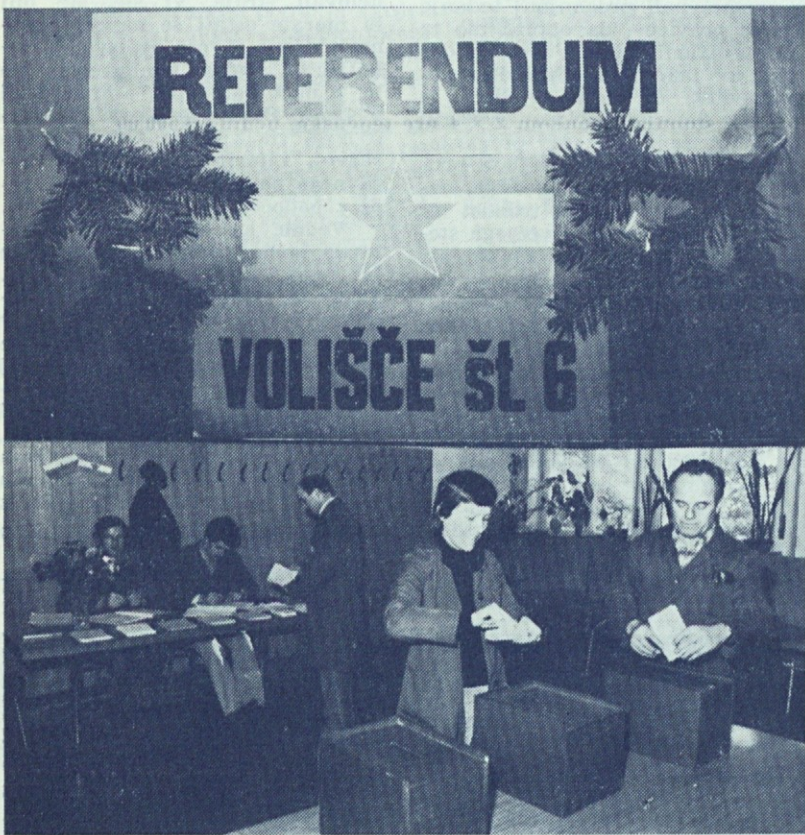
disciplina

v 11 risbah

NAŠI STALISTI PUNJENI PREPROSTO POVEDANO - DISCIPLINO LAHKO IZVAJAMO VSAK DAN, TRICETRT NA DVE. 13⁴⁵... 13⁴⁵...

STABILIZACIJSKI UKREPI VSEBUJEJO POZNAMO TEHNOLOŠKO ROKOVNO, SPLOŠNO POVEDANO - DISCIPLINO LAHKO IZVAJAMO VSAK DAN, TRICETRT NA DVE. 13⁴⁵... 13⁴⁵...

Na referendumu 5. decembra smo sprejeli spremembe samoupravnega sporazuma o združevanju dela delavcev v tozdu in spremembe statuta tozda ter spremembe samoupravnega sporazuma o združitvi v delovno organizacijo Titovi zavodi Litostroj in statuta delovne organizacije. Posebej pa smo sprejeli še temelje srednjeročnega plana za obdobje 1981-1985 za vse tozde. Objavljeni izidi glasovanja in prepričljiva večina vseh delavcev v temeljnih organizacijah združenega dela dokazujejo naš pravičen odnos do te oblike osebnega izjavljanja. Isto potrjuje tudi visoka udeležba na voliščih, dobro pripravljena in okrašena volišča ter prizadevno delo volilnih odborov. To je uspeh skupnega dela vseh delavcev delovne organizacije, še posebej pa vseh tistih delavcev strokovnih služb, samoupravnih organov in družbenopolitičnih organizacij, ki so sodelovali v pripravi osnutkov in predlogov v komisijah in delovnih skupinah, na zborih delavcev in delavskih svetov, ali so kot posamezniki v medsebojnih razgovorih iskali najprimernejše rešitve in stališča pri oblikovanju sprememb samoupravnih splošnih aktov in temeljev srednjeročnega plana za obdobje 1981-1985. Izidi glasovanja potrjujejo, da je bilo njihovo delo dobro opravljeno in da bomo to, kar smo sprejeli tudi izvajali.

Na dan glasovanja je prijetno priti na volišče, ki je lepo pripravljeno, kjer člani volilnega odbora zavzeto pojasnjujejo volilcem način glasovanja, kjer se na volišču čuti neka napetost, ko zopet odločamo o našem razvoju ali drugi pomembni stvari. Prihod na volišče ni vsakdanje opravilo. Če tako vzdušje, zavzetost in odgovornost do dela spremlja oblikovanje načrtov našega nadaljnjega razvoja od njenih začetkov in se nadaljuje v izvajanju sprejetih odločitev, se nam ni treba bati, da tudi v bodoče ne bomo dosegali dobrih rezultatov.

Vsak referendum in glasovanje je torej rezultat dela nas vseh in naših prizadevanj pa tudi dokaz zaupanja in spodbuda za nadaljnje delo.

V. Kreft

Kljub temu lahko trdimo, da se kolektivno delo in odgovornost že v veliki meri uveljavljata, čeprav vse oblike uveljavljanja še niso dokončne. Ob tej problematiki se pojavlja tudi vprašanje hitrejšega vračanja imenovanih in voljenih kadrov nazaj v gospodarstvo. Običajno gre za najsposobnejše kadre, ki so v gospodarstvu v tem trenutku in nasploh izredno pomembni, pa se ponavadi ne vračajo na prejšnja delovna mesta.

Uveljavljanje kadrovske politične vloge v ZK je ena najpomembnejših funkcij v delu osnovnih organizacij. Vendar pa je v nekaterih sredinah opazno, da se nekateri najsposobnejši člani izogibajo funkcij na ta način, da predlagajo slabše kadrovske rešitve, da le njim ni treba prevzeti funkcij. Obstajajo tudi primeri neopravičenega zavračanja odgovornih dolžnosti, česar nihče ne kritizira, še manj pa ukrepa, kot to narekuje statut ZK. Vse manj osnovnih organizacij ZK uporablja kritiko in samokritiko v svojih vrstah, čeprav je tudi to jasno opredeljeno v statutu. Tudi tovariška kritika ni pogosta, tam, kjer pa je, v veliko primerov izpade kot osebni napad na svojega tovariša. Pomankljiva je predvsem ustvarjalna kritika. Ob ugotavljanju nerazvite kritike v osnovnih organizacijah ZK pa lahko na drugi strani kot slab ocenimo odnos do članov, ki s svojo aktivnostjo, prizadevanstvom in žrtvovanjem veliko pripomorejo k delu osnovne organizacije, h krepitvi položaja in ugleda ZK, vendar običajno za dolgoletno in požrtvovalno delo niso deležni nikakršne pohvale in priznanja. V tem trenutku je potrebno gledati na preverjanje sklepov in stališč s področja kadrovske politike oceniti uresničevanje v praksi v vseh sredinah, predvsem pa v osnovnih organizacijah. Prisluhniti velja tudi pobudam, sprejetim v komisiji za kadrovska vprašanja pri komiteju OK ZKS Ljubljana-Siška, da čimprej evidentiramo kandidate za bližajoče volitve. Glede na ugotavljanje slabosti se je potrebno evidentirati lotiti z vso resnostjo in odgovornostjo, saj se težave v funkcioniranju delegatskega sistema pogosto pojavljajo tudi zato, ker ne izbiramo najustreznejših kadrov.

Konferenca je v konstruktivni razpravi in celoviti oceni analizirala tudi področje LO in DS kot eno ključnih področij pri uveljavljanju kadrovske politike v našem svetu.

Na podlagi sprejetih stališč in sklepov občinske konference moramo v vseh osnovnih organizacijah ZK v Litostroju tudi sami oceniti celovito uresničevanje kadrovske politike v praksi in to z vseh vidikov. To pomeni, da moramo na vseh osnovnih organiza-

cijah odpreti konstruktivno ustvarjalno razpravo s področja uveljavljanja kadrovske politike. Naloga je zelo zahtevna, saj terjajo, da se v akcijo v okviru komisij, sekretariatov in osnovnih organizacij vključijo vsi komunisti. Ocenimo naj zajame vse strukture delavcev-komunistov pa tudi ostale vodilne in vodstvene delavce, predstavnike samoupravnih organov. Takšna celovita ocena bo dobra osnova za nadaljnjo aktivnost osnovnih organizacij v začetku prihodnjega leta in za aktivnost tudi na ostalih področjih, za katere se zveza komunistov ves čas živo zanima. Ob vseh naštetih nalogah je potrebno posebej izpostaviti akcijo članstva ZK za sprejem vseh planskih dokumentov, saj nam položaj kaže na to, da močno kasnimo pri pripravi srednjeročnih planov.

Nadalje bo v začetku prihodnjega leta velika aktivnost usmerjena ponovno v idejnopolitično izobraževanje, saj imamo pripravljen seminar za kandidate za sprejem in seminar za novospregate člane ZK. Sledila bo poglobljena razprava in obravnavna uspešnosti poslovanja v letošnjem letu ter odločitve o delitvi ustvarjenega dohodka.

Vse omenjene aktivnosti so opozorilo, da ob koncu letošnjega leta in v prvih mesecih prihodnjega leta od vseh osnovnih organizacij pričakujemo povečano aktivnost in veliko političnega dela. Vse to pa bi bila dobra osnova za pripravo in izvedbo programskih konferenc, obenem pa prava pot za stopnjevanje aktivnosti pred kongresi ZK Slovenije in ZK Jugoslavije.

M. S.

Glasilo delovne organizacije Titovi zavodi Litostroj izhaja mesečno (s posebnimi prilogi) v nakladi 5800 izvodov. — Ureja ga uredniški odbor v sestavi: Anton Tomažič, dipl. iur., predsednik, Milan Jurjavčič, inž., namestnik predsednika in člani: Hrabroslav Premelč, prof., Jure Vulkan, Tone Erman, mag. Peter Vogrič, dipl. inž., Marjan Sigulin in uredniki: odgovorni urednik Karel Gornik, urednik Marijana Meglič, tehnični urednik Estera Lampič, lektorica prof. Vesna Tome-Lamut.

Telefon uredništva 556 021 (n. c.) interna 202, 246 — Poština plačana v gotovini — Tiska Tiskarna Ljubljana.

Oproščeno prometnega davka po pristojnem sklepu 421-1/72.

IZDELALI SMO V ROKU

Za blagovne pogodbe so osnova trije elementi: predmet pogodbe, cena in rok. Pri investicijskih objektih, kjer sodeluje veliko proizvajalcev, dobi rok še poseben pomen. Tako je tudi izrednega pomena pravočasna dobava naročene opreme.

Hidroelektrarna je le redko občinskega pomena, največkrat je republiškega ali celo zveznega pomena. Z opremo hidroelektrarne Grabovica in Čakovec se LITOSTROJ vključuje v energetske načrte SR Bosne in Hercegovine ter SR Hrvatske. Obe hidroelektrarni sta močno vezani na energijsko situacijo v Jugoslaviji in morajo obratovati v zadnjem četrtletju 1981. leta.

Malo časa nam je še ostalo na razpolago, v njem moramo realizirati obveznosti. Trenutno je oprema za omenjene elektrarne v zaključnih fazah v tozdu PZO. Posebno skrb posvečamo prvemu turbinskemu pokrovu za HE GRABOVICA in drugemu vodilniku za HE ČAKOVEC. Prizadevanje varilcev, ključavničarjev in vseh ostalih, ki delajo pri izdelavi zvarjenec, nam daje upanje, da bodo do konca letošnjega leta zvarjenci v pretežni večini izdelani.

Glavno breme — bitko za izpolnitev rokov, ki so bili zagotovljeni investitorjem hidroelek-

trarne GRABOVICA in ČAKOVEC ob zadnjih razgovorih, nosi že nekaj mesecev TOZD OBDELAVA. Sredi novembra smo bili prepričani, da smo prvo bitko dobili, 20. novembra 1980 se je na petih kamionih — vlačilcih iz Litostroja na gradbišče odpeljala turbinska oprema za prvi agregat, to je gonilnikov obroč in kompletna obloga turbinskega jaška. Ta oprema zagotavlja naši ekipi na gradbišču nemoteno delo do tlačnega preizkusa spirale.

Omeniti moram tovariše, ki so največ prispevali, da je konvoj kamionov-vlačilcev krenil iz Litostroja do ure natančno po planu. Predvsem so to tovariši iz težke obdelave: delavca na Karusel Schies — Franc Dobnikar in Miha Smolič, delavca na vrtilno rezkalnem stroju Franc Likovič in Stane Kuštrin in delavca na vrtilnih strojih Kolb — Albin Knapič in Leopold Grah. Zahvala pa gre tudi kompletni skupini delovodij iz težke obdelave. S tem, da so se stroji vrteli 24 ur, da so delavci delali vse proste

sobote in nedelje, so omenjeni in vsi ostali, kateri so bili vključeni v napore za realizacijo turbinskih sklopov, pokazali, da pripadnost LITOSTROJU, da delavska zavest nista prazni besedi. S pravilno informiranostjo vsakega v procesu realizacije o pomembnosti hidroelektrarn za našo domovino, z vsakodnevnim usklajevanjem in vodenjem pa je tudi vodstvo tozda obdelave dokazalo, da ima izkušnje in rutino za takšne obveze in akcije.

S tem, ko smo prvo rokavno bitko dobili, pa napor pri realizaciji opreme še niso končani. Začelo se je izpolnjevanje druge obveznosti:

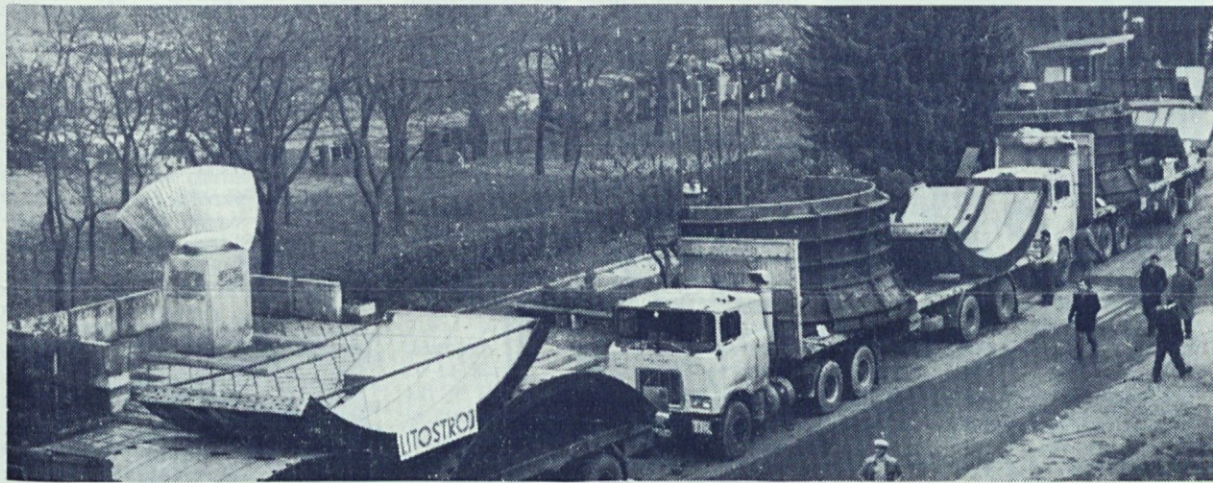
— v letošnjem letu dokončati obdelavo SP-19 vodilnika za HE ČAKOVEC;

— v sredini decembra odpremiti turbinsko zvezdo in drugi predvodilnik za HE GRABOVICA;

— pospešeno izdelovati vse elemente gonilnika, posebno lopate in glave.

Tovariši iz tozda MONTAŽA pri sklopih, ki smo jih odpremili do sedaj, niso imeli večjega dela, vendar pa so s svojim pravočasnim, organiziranim sodelovanjem tudi pripomogli, da je bila oprema do dneva točno pripravljena za odpremo.

J. Babič

Del opreme za HE Grabovico na začetku poti (Foto: J. Jereb)

MALE HIDROELEKTRARNE

Serijska proizvodnja

Proizvajalci opreme za male hidroelektrarne smo podpisali poslovni sporazum o sodelovanju pri dobavi opreme, uslug in storitev.

Nosilec poslov v zvezi z dobavo in montažo kompletne opreme za male hidroelektrarne po programu elektrogospodarstva SR Slovenije je LITOSTROJ.

O malih hidroelektrarnah je bilo v preteklem obdobju že mnogo napisanega. S tem zapisom pa želimo bralce seznaniti s problematiko in napredovanjem v prizadevanjih za pospešeno proizvodnjo opreme za male hidroelektrarne. Zanimanje za gradnjo malih hidroelektrarn, ki naj bi jih postavljali v opuščeni hidroenergetski objekti in na novih lokacijah, se je pojavil predvsem zaradi naraščajočih potreb po električni energiji in ob splošnem družbenem spoznanju, da

je izkoriščanje manjših hidroenergetskih virov koristno.

Proizvajalci turbinske in električne opreme smo se pred nekaj leti znašli nepripravljeni, saj smo v preteklosti to opremo za male hidroelektrarne obravnavali povsem individualno, tako kot za velike energetske objekte.

Sledilo je obdobje izdelave študij, katerih rezultati so bile zasnove tipiziranih turbin in generatorjev.

Podpisali smo tudi poslovni sporazum o sodelovanju pri dobavi opreme, uslug in storitev za male hidroelektrarne po programu elektrogospodarstva SR Slovenije za obdobje 1981—1985.

Podpisniki sporazuma so:

- ZPS TITOVİ ZAVODI LITOSTROJ, Ljubljana
- DEM TOZD ELEKTROKOVINAR, Laško
- ISKRA, Industrija za avtomatiko, Ljubljana
- SOUR RADE KONČAR, ZAGREB
- ULJANIK, PULJ
- SEVER, SUBOTICA
- KLADIVAR, ŽIRI

Določene so tudi lokacije za male hidroelektrarne, ki bodo po programu elektrogospodarstva SR Slovenije zgrajene do konca leta 1985. Za polovico od navedenih objektov pa so že določeni osnov-

ni parametri, na osnovi katerih so projektanti elektroprojekta in Litostroja ob sodelovanju predstavnikov Elektrogospodarske skupnosti Slovenije in komiteja za energetiko SR Slovenije izbrali prve tipe Francisovih in Peltonovih turbin, ki jih bomo proizvajali v serijah.

V preteklem obdobju smo že izdelali Francisovo — spiralno turbino, ki je prirejena za neposredno spojitve z generatorjem nazivne moči 125 kVA, z vgrajenim vztrajnikom.

Male turbine bodo na vstopu opremljene s tipiziranimi loputami z ročnim pogonom ter diletacijskimi in vmesnimi cevmi za povezavo s tlačnimi cevovodi.

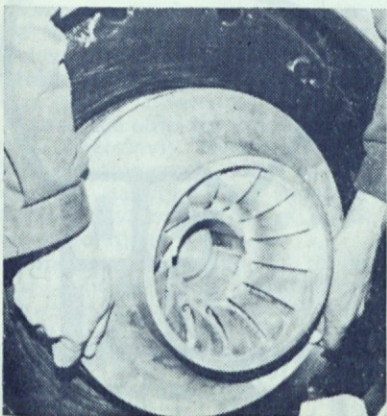
Vrtilno hitrost agregatov bo uravnaval regulator, ki je izveden s tahometrijskim merilnim členom, integralnim servomotorjem in z diferencialno ter stalno povratno zvezo.

Generatorji bodo trifazni s samovzbujevalnim sistemom. V elektro opremi pa bosta tudi priključna omara in krmilna naprava. Predvideni so priključki za daljinsko upravljanje in signalizacijo. Vgrajene bodo signalne in varnostne naprave, omogočen bo avtomatski zagon, sinhronizacija, obremenitev in zaustavitev agregata.

Poleg malih Francisovih in Peltonovih turbin pa izpopolnjujemo tudi Bankijeve in propelerne turbine.

Priprave za proizvodnjo malih turbin, še posebno glede opredelitve o številu in moči posameznih agregatov, so pri kraju. Potrebna pa bo kar največja angažiranost vseh proizvajalcev, da bomo zadostili vsem družbenim potrebam za izgradnjo malih hidroelektrarn v naslednjem srednjeročnem obdobju.

A. Kokalj

Gonilnik male Francisove turbine (Foto: K. G.)

ZPS, Titovi zavodi Litostroj
TOZD Izobraževalni center
Oddelek za izobraževanje zaposlenih
Ljubljana, Djakovičeva 53

V pomladanskem semestru 1981 organiziramo v sodelovanju z zavodom za intenzivne tečaje tujih jezikov 4-mesečne POPOLDANSKE TEČAJE

NEMŠKEGA in ANGLEŠKEGA jezika

1. stopnja s poukom 2 × 4 ure tedensko, učnina 5.500,00
2. stopnja s poukom 2 × 3 ure tedensko, učnina 4.350,00
3. stopnja s poukom 2 × 3 ure tedensko, učnina 4.350,00
2. poslovni s poukom 2 × 2 uri tedensko, učnina 4.600,00

Prijave z vplačano akontacijo sprejemamo do 9. februarja 1980.

Priporočamo vam, da čimprej pošljete prijave zaradi lažje razvrstitve v posamezno stopnjo tečaja. Število slušateljev v posamezni stopnji je omejeno. Prijavite se takoj, saj se vam lahko primeri, da bodo skupine že zasedene in za vas ne bomo mogli najti več prostega mesta.

UČBENIK, dodatno učno gradivo in URNIK vam bomo izročili 16. februarja 1981, ko je pričetek pouka.

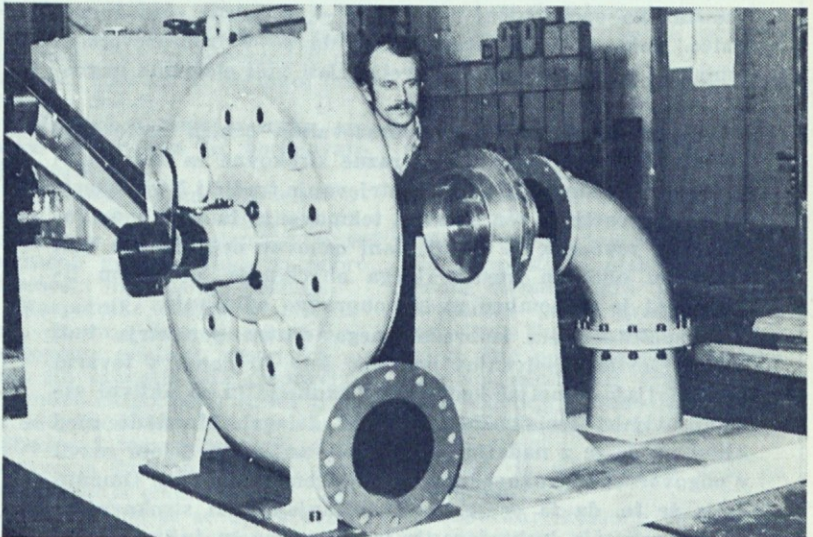
Ker je pravilna uvrstitev (izbira ustrezne stopnje) predpogoj za uspešnost vsega nadaljnega izobraževanja, razvrščamo nove prijavljence s pomočjo uvrstitvenih testov (S tem je tudi vam olajšana odločitev izbire stopnje).

To ne velja za slušatelje, ki so se prijavili na začetno stopnjo.

Prav tako obveščamo vse zainteresirane, da redno mesečno organiziramo tečaje za usposabljanje voznikov viličarjev.

Vse prijavljene kandidate razvrščamo v zaporedne tečaje po prispelih prijavah.

Podrobnejše informacije lahko dobite v Izobraževalnem centru Litostroj, Djakovičeva 53, ali po telefonu 558-582, ali 556 021 int. 474.

Francisova spiralna turbina z vodoravno gredjo tip FSH 3 v preizkusni montaži

Karakteristike:	Padec	H = 12,2	do 100 m
	Pretok	Q = 123	do 401 l/s
	Moč	P = 11	do 312,7 kW
	Vrtljaji	n = 750	do 1500 1/min

TEŽKE POŠKODBE DELAVCEV

Igranje z lastnim življenjem

Vsakdo bo verjetno soglašal s trditvijo, da je življenje največja vrednota vsakega človeka. Velikokrat pa prihajamo do ugotovitve, da se nekateri ljudje trudijo dokazati prav obratno. To trditev bom poskušal podkrepiti z analizo nekaterih težkih nesreč pri delu, ki so se pripetile nedavno v naši delovni organizaciji. K pisanju tega članka me je spodbudilo živo zanimanje, katerega so pokazali sodelavci ponesrečenih delavcev. Mislim, da je njihova pravica izvedeti več o tem, kako se je njihov sodelavec, prijatelj ali znanec poškodoval. Pa še nekaj drugega bi želel doseči s tako informacijo; preprečiti podobne nesreče v prihodnje; ljudje ponavljamo iste napake, če nas nanje nihče ne opozori.

Toliko za uvod in sedaj k prvemu primeru, ki nas resno opozarja, kako se določenih stvari ne smemo lotiti.

Večina verjetno pozna tehnološki proces izdelave ulitkov. V tem procesu imajo pečene mešanice izredno pomembno vlogo. Te mešanice pripravljamo v različ-

nih pripravah, najbolj pogosto v mešalcih različnih oblik in velikosti. Tako npr. modelni pesek, katerega uporabljamo pri izdelavi svežih form kalupov, pripravljamo v posebnih mešalcih — kotalnikih. Kotalnik je valjaste oblike in ima na osi poleg plugov simetrično postavljeni dve kolesi,

ki pri vrtenju gneteta mešanico kremenčevega peska in veziv. Mešalec se med mešanjem lahko popolnoma zapre, tako da upravljalec stroja ne more priti v stik z vrtečimi deli. Težave nastopijo pri izpustu gotove mešanice, ker se kaj rado zamaši izpustna odprtina, če upravljalec naredi premočno mešanico. Postavlja se vprašanje, kako izpustno odprtino očistiti, da bi lahko mešanica neovirano iztekla iz mešalca. Pri manjših kotalnikih to ni poseben problem, pri velikih pa to ni tako enostavno. Podoben primer, kot sem ga opisal, se je nedavno zgodil v livarni sive litine med izpuščanjem mešanice iz kotalnika 600. Delavec, ki je uporabljal ta mešalec, je hotel ta problem rešiti na ta način, da je zlezel v boben mešalca in z notranje strani očistil izpustno odprtino. Seveda se je pred tem »zavaroval«, in sicer tako, da je naročil svojemu sodelavcu, ki mu je pomagal pri delu mešalca, naj pazi, da kdo ne vključi stroja. Med tem se je iz obratne ambulante vrnil pravi upravljalec stroja. Ker mu »stražar« ni omenil, da je nekdo v stroju, je pripravo vklopil, da bi izpustil mešanico. Zelo je bil presenečen, ko je zaslišal iz bobna človeški glas in čeprav je reagiral bliskovito, so vrteči deli delavcu v stroju že poškodovali stopalo noge.

Pri raziskavi nesreče pri delu smo ugotovili vrsto vzrokov, ki so botrovali nastanku poškodbe. Poglavitni vzrok je bil nedvomno ta, da poškodovanec ni izvedel vseh varnostnih ukrepov, ki bi mu omogočili varno delo v mešalcu. Stroj ima namreč vgrajeno varnostno kontrolno ključavnico, s katero je možno izklopiti vse

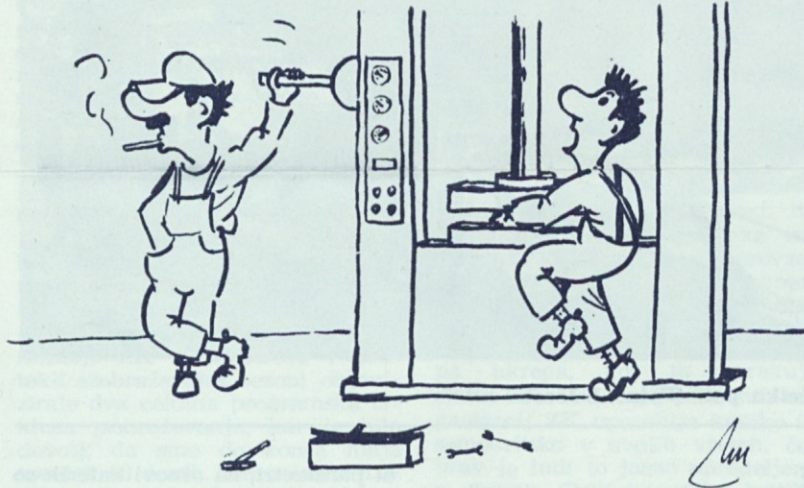
električne naprave, tudi glavni pogon stroja. Če bi poškodovanec iztaknil kontaktni ključ, drugi ne bi mogel vključiti stroja. V tem primeru bi odpadel tudi »stražar« pri stikalih. Na žalost tudi ta ni opravil svoje naloge, saj ni obvestil stalnega upravljalca stroja, da je v njem delavec.

V razgovoru z delavcem, ki je stroj vklopil, sem izvedel, da ga ni posebno zanimalo, kje je sodelavec, ki ga je nadomeščal. Ugotovitve ob raziskavi te nesreče pri delu lahko združimo v dva poglavitna vzroka in opuščanje ukrepov za varno delo in opustitev medsebojnega obveščanja delavcev v skupini.

Kot zanimivost naj navedem, da to ni prva nesreča pri delu na tem stroju. Tovrstne prejšnje poškodbe so narekemale vgraditev kontaktne ključavnice, vendar pa ta v opisanem primeru ni mogla odigrati svoje vloge.

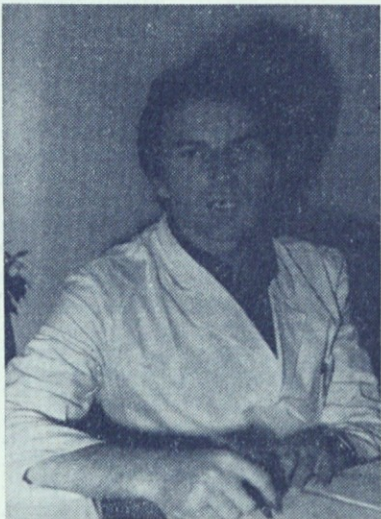
Delo na takih strojih zahteva dosledno spoštovanje in izvajanje ukrepov za varno delo. Njihovo opuščanje se zaradi spleta nepredvidenih okoliščin kaj hitro maščuje, posledice pa so lahko katastrofalne.

M. Jurjavčič

Spremembe v ambulanti

Verjetno že precej Litostrojčanov ve, da smo 1. oktobra letos dobili novega zdravnika splošne prakse Boštjana Čebularja. Novi zdravnik je prevzel ordinacijo dr. Marjete Ferjan, ki bo z novim letom prevzela delo specialista medicine dela, kar je doslej opravljal dr. Edo Tepina. Dr. Tepina, ki je sicer že v pokoju, je moral začasno zaradi bolezni dr. Ferjanove nadaljevati svoje delo. Po novem letu pa bodo torej redno ordinirali dva zdravnika splošne prakse in specialist medicine dela dr. Ferjanova.

Novi zdravnik Boštjan Čebular je pred prvo redno zaposlitvijo pri nas stažiral v zdravstvenem domu v Šiški. V okviru splošne prakse je stažiral eno leto, 6 me-

secev pa je bil v splošni bolnici v Slovenj Gradcu. S prakso v bolnici je bil zelo zadovoljen, saj je imel občutek, da je lahko tam dosti več delal.

Doma je iz Ljubljane, zanima pa ga splošna in interna medicina. V času, ko sva se pogovarjala, je bilo pred ordinacijo nešteto pacientov, ki so čakali na pregled, on sam pa je poleg zdravniškega opravljal še delo telefonista. Ravno ta dan se je namreč nekaj zapletlo s telefonom, tako da je moral opravljati še vrsto dodatnega dela. Ne glede na to je dr. Boštjan Čebular dejal, da je delo v Litostroju zelo pestro in dinamično. Frekvenca obiskov pacientov je zelo visoka, saj jih ima dnevno tudi do 70, čeprav je normativ okrog 47 pacientov. Podobne težave je omenil prej tudi že dr. Kristl, vendar pri tem ne moremo storiti ničesar.

Dr. Čebular je dejal, da je tudi razpon (spekter) bolezni in poškodb zelo širok, kar z zdravniškega stališča seveda naredi delo

še zanimivejše. Omenil pa je tudi, da si vsi v njegovi ordinaciji prizadevajo dvigniti nivo delovne higiene. Osnovno, kar lahko delavec naredi, ko pride na pregled iz tovarniškega obrata, je, da si vsaj umije roke in, če to ni poškodba pri delu, da se tudi preobleče. Želi si, da bi bili delovni pogoji dobri, z nasmehom pa je pristavil, da ambulanta ni pralnica — ko naj bi za vsakim pacientom zamenjali pregrinjalo. Popolnoma izvzeti pa so seveda pri tem delavci, ki jim je potrebna takojšnja pomoč.

Tak je torej novi zdravnik. Skušajmo mu tudi sami pomagati, sicer pa je najbolje, da smo čim manj bolni. Pri delu želimo dr. Čebularju čim več uspehov.

M. M.

ZLATI ZNAK ZVEZE SINDIKATOV SLOVENIJE PODELJEN TUDI IZOBRAŽEVALNEMU CENTRU LITOSTROJ

V letu 1980 je prejelo zlati znak Zveze sindikatov Slovenije pet osnovnih organizacij ZSS in štirideset sindikalnih delavcev. Med osnovnimi organizacijami ga je prejela tudi ena izmed litostrojskih in sicer OO ZSS TOZD Izobraževalni center Litostroj. To je priznanje za večletno zgledno, učinkovito in napredno politično delovanje pri uresničevanju neposrednih interesov članstva, obenem pa tudi za upoštevanje skupnih, dolgoročnih in celovitih interesov delavskega razreda.

Značilnost dela osnovne organizacije ZSS TOZD IC, ki šteje 89 članov, je velik prispevek k povezavi izobraževanja z združenim delom. S tem so začeli že zdavnaj prej, samoiniciativno, še preden smo sprejeli preobrazbo srednjega šolstva v usmerjeno izobraževanje. To je bilo tako rekoč že leta 1974, ko je center postal temeljna organizacija. Postopno so uveljavljali tudi načelo svobodne menjave dela, od vsega začetka pa so v pedagoški proces uvažali tudi oblike in metode dela, ki jih priporočata sodobna pedagoška in andragoška teorija in praksa. To pomeni, da so usposabljali učence, da bodo novo znanje, spretnosti in navade, ki si jih učenci pridobijo, takoj uporabili v praksi, saj so to pridobitve, ki posamezniku in združenemu delu najbolj koristijo.

Člani osnovne organizacije v izobraževalnem centru so vseskozi zavzeto sodelovali tudi pri oblikovanju samoupravnih odnosov v delovni organizaciji Litostroj in v sozdu ZPS, saj poglavitni smoter izobraževanja ni bilo samo oblikovanje strokovnjakov za delo, temveč tudi njihovo oblikovanje v vsestranske socialistične osebnosti — v prave samoupravljalce. Tako tudi ni presenetljivo, da so v izobraževalnem centru že zelo zgodaj začeli uveljavljati tudi elemente nagrajevanja po delu.

Svoje mesto pa so v izobraževalnem centru našle tudi izvenšolske dejavnosti. To so razne strokovne in druge izobraževalne ekskurzije, skrb za utrjevanje tradicij NOB, športna in rekreacijska ter delovna tekmovanja in podobno. Pomemben poudarek so dajali člani osnovne organizacije tudi različnim oblikam medsebojnega obveščanja, predvsem tistemu, ki je pomemben za samoupravno odločanje.

Uspešnost dela izobraževalnega centra ponazarja tudi veliko število absolventov poklicne šole, ki danes v tovarni predstavljajo temeljni kader za produkcijo in so aktivni samoupravljalci ter družbenopolitični delavci. Marsikdo med njimi pa se je z nadaljnjim izobraževanjem in delom razvil v odgovornega strokovnjaka in vodstvenega delavca. Omeniti velja še to, da ta center radi obiskujejo tudi strokovnjaki s tega področja izobraževanja iz domovine in tujine, saj je to ugledna in napredna ustanova, v kateri si lahko pridobijo marsikatero izkušnjo.

Pripravila M. M.

MONTAŽE DOMA IN PO SVETU

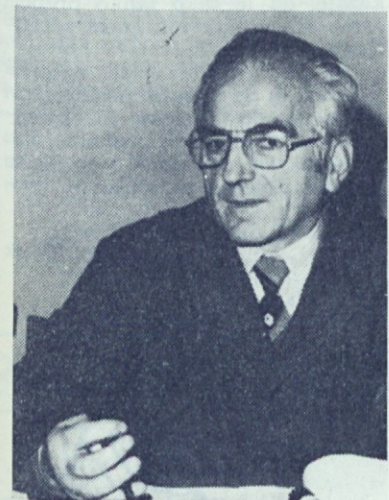
V vročem Iraku

Med zanimivostmi, o katerih pišemo, gotovo sodijo tudi montaže doma in v tujini. Čeprav o življenju na montažah pišemo dosti, ne bo odveč, če danes napišemo nekaj več o gradbiščih, ki smo jih zaključili ali na katerih smo delali letos, še posebno pa bo najbrž zanimivo gradbišče HE Hemren Dam v Iraku. O vsem tem smo se pogovarjali z vodjem zunanje montaže Alojzom Razpotnikom in nadzornikom Mirkom Čepuranom. Ker je bil razgovor zanimiv, ga objavljamo v celoti:

Kje vse smo v letošnjem letu imeli montaže oziroma jih še imamo in kaj na gradbiščih delamo?

Razpotnik: Teh podatkov je zelo veliko, zato bom skušal nati le glavne objekte. Na jugoslovanskih gradbiščih so v letošnjem letu potekala dela na HE Grabovica kjer vgrajujemo dve Kaplanovi turbini, doslej največji po velikosti spiralnega ohišja, ki smo jih izdelali pri nas. Ena kis mo jih izdelali pri nas. Ena teh spiral je tik pred tlačnim preizkusom, druga pa je v fazi priprave za izdelavo spiralnega ohišja. Če nas mraz ne bo preveč oviral bomo imeli tlačni preizkus še pred novim letom. Temu pa bo sledila montaža turbinskih delov. Na tem gradbišču imamo povprečno po 15 ljudi, delajo pa pod zelo težkimi pogoji. Ker stavba še ni zaprta, pade temperatura do -15°C, vendar moramo delati naprej, ker tudi gradbeniki lahko delajo pri takem mrazu. Prekinili smo morali edino varjenje, ker pod -4°C ni mogoče.

Od večjih montažnih del smo letos zastavili montažo HE Čakovec, kjer bomo do konca leta usposobili mostni žerjav in nadaljevali z montažo strojne opreme, ki naj bi tekla celo prihodnje leto. Ta objekt delamo v kooperaciji s francosko firmo Neyrpic, montaža pa bo predvidoma zaključena konec prihodnjega leta.

Vodja zunanje montaže Alojz Razpotnik

V HE Doblar letos obnavljamo drugi agregat stare elektrarne, ki je v obratovanju še izpred vojne. En agregat smo obnovili že lani, drugega letos, tretji pa bo naslednje leto. O obnovi teh agregatov smo že dosti pisali saj je zanje značilna elektronska regulacija.

Eden od objektov, za katerega imamo že vso opremo in čakamo, da ga bomo usposobili za proizvodnjo električne energije je HE Gazivode na Kosovu. Zmontirana oprema stoji že eno leto in od junija letos smo že v celoti pripravljeni za pogon. Vendar tu kasnijo izvajalci ostalih del.

Omembe vredna je tudi montaža dveh klesčnih žerjavov v Nikšiću, kjer smo sodelovali z angleško firmo Adamson iz Londona.

Kar se tiče objektov smo novembra v Jugoslaviji izvršili montažo predbetoniranih delov za HE Golubič, nadaljevanje montaže pa bo predvidoma v drugi polovici prihodnjega leta.

Omeniti moram tudi to, da je letos končano naše garancijsko vzdrževanje enajstih črpalnih postaj v Egiptu, s tem pa je zaključeno štiriletno delo na terenu v tujini.

Veliko dela pa smo letos imeli tudi na remontih. Med večje objekte lahko štejemo HE Senj, HE

Sokolovica, HE Peručica, HE Formin, oktobra pa smo uspešno končali tudi obnovo havariiranega (poškodovanega) agregata na HE Ožbalt. Potem so že HE Došnica, HE Vrutok, HE Vrbica, HE na Vlasini (to so elektrarne kjer so bili večji remont), pa še HE Zeleni vir, Jajce II in druge.

Na terenu imamo v glavnem od 30 do 70 ljudi skozi vse leto — odvisno pač od konjunktura dela. Prilagajati se moramo delu v tovarni in dobavljanju opreme na gradbišču. Če bi dela v tovarni tekla bolj po planu bi se gotovo tudi mi lažje prilagajali delu, tako pa se tudi zgodi, da moramo nepričakovano poklicati ljudi nazaj s čimer prekinjamo naše montaže.

V tujini imamo trenutno edino večje gradbišče na HE Hemren Dam v Iraku, poleg tega pa nadzorujemo še montažo HE Ruahihi v Novi Zelandiji in na suhem doku v Bangladešu, kjer nadzorujemo montažo naše črpalne opreme. Naš delavec pa je tudi kot predstavnik Ingrev v Nepalu, kjer nadzoruje montažo turbinske opreme.

Na začetku montaže ste bili vodja gradbišča v Iraku. Koliko naših ljudi pa je bilo tam, ko je izbruhnila vojna?

Čepuran: V času, ko se je začela vojna je bilo v Iraku 18 Litostrojčanov. Do sedaj pa se je izmenično zvrstilo na tem gradbišču približno 35 ljudi. Največ delavcev je bilo iz Hidromontaže iz Sarajeva okrog 1000 — zdaj jih je le 500, iz Metalne okrog 30, iz Rade Končarja okrog 20 in iz Geotehnike iz Zagreba okrog 35 ljudi.

Kako je bilo, ko se je začela vojna?

Čepuran: O začetku vojne, to je bilo 22. septembra, smo tudi mi izvedeli iz sredstev javnega obveščanja. Takoj, ko smo slišali za spopad smo pomislili na naše monterje, saj je gradbišče le 30 kilometrov oddaljeno od Iranske meje. Narediti nismo mogli nič, saj so bile že drugi dan prekinjene vse telefonske zveze in pošta. Zato smo bili odvisni le od njihovih informacij preko teleksa. 24. septembra smo dobili prvi telex, v katerem so sporočili, da je z njimi vse v redu in da so pripravljeni za primer nevarnosti. Sporočili so tudi, da so v stalni zvezi z našo ambasado in z iranskimi oblastmi. To je bila prva informacija, ki smo jo dobili. Seveda so takoj začeli zvoniti telefoni, predvsem pa so se za naše delavce zanimali njihovi svojci. Zato smo jih sproti obveščali o vseh novicah, ki smo jih imeli, a tudi teh je bilo malo.

Čez nekaj časa smo dobili nov telex, v katerem so sporočili, da imajo pripravljeno vse za evakuacijo preko Jordanije — seveda

če bi to bilo potrebno. K sreči do tega ni prišlo, zato so kolikor toliko delali normalno naprej. V tem času bi se moral vrniti domov tudi naš kontrolor, vendar se je bil prisiljen vrniti z letališča v Bagdadu nazaj na gradbišče. Ko se je začela evakuacija, so se iz Iraka najprej vrnille družine delavcev in tisti delavci, ki so delo v Iraku že zaključili. Med njimi se je vrnil tudi naš kontrolor iz funkcijske opreme tovariš Gruden. On je bil prvi, ki je povedal nekaj več o situaciji v Iraku in na gradbišču. Ohrabil nas je, ko je povedal, da se naši fantje dobro držijo in da se je po prvi paniki stanje normaliziralo. V začetku je vse najmolj motilo zelo nizko preletavanje avionov tik nad gradbiščem. Avioni pa so leteli nad gorovjem tako nizko zato, da bi se izognili radarski kontroli. Naše delavce je bilo od začetka precej strah, saj praktično niso vedeli kaj se okrog njih dogaja. Vedeli so celo manj od nas, ker nismo razumeli jezika, pa tudi irška TV je obveščala zelo enostransko. Čez dan so delali normalno, ob 18. uri pa je že bila zatemnitev.

Mirko Čepuran — nadzornik

Ali bo zaradi vojne prišlo do kasnitve pri delu?

Čepuran: Pri našem delu niti ne, čeprav je ukinjena tretja izmena. Trpijo v glavnem gradbeni dela.

Kako je sedaj s preskrbo?

Čepuran: Preskrba je bila vsekakor dokaj normalna. V začetku sicer niso imeli dovolj goriva, hrane pa je bilo stalno dovolj. Zamudo povečuje edino Hidrogradnja — predvsem zaradi velikega pomanjkanja cementa. Delavci lahko še vedno hodijo v bližnje mestece, pa tudi v Bagdad, le založenost trgovin je bistveno manjša.

Razpotnik: Najnovejša informacija, ki smo jo dobili od dveh monterjev, ki sta se vrnila je, da je tudi v Iraku zmanjkalo pralnega praška in celo kave, pa tudi cigarete se ne dobi. Vendar na gradbišču tega ne občutijo, ker vse potrebne stvari dobivajo z intervencijo direktorja investicij.

Ali je nad gradbiščem kakšen vojaški nadzor?

Čepuran: Vojška zaščita je na

gradbišču že od aprila, a se je ob začetku vojne še povečala. V stalni pripravljenosti so tudi domačini, ki stalno nosijo orožje. Vendar pa je prva napetost že malo popustila, malo pa so se je naši delavci tudi že navadili.

Koliko Litostrojčanov je zdaj v Iraku?

Čepuran: Zdaj je tam 6 naših delavcev. Delajo normalno, čeprav vzdušje še ni čisto normalno. Na primer delavci Rade Končarja želijo za novo leto domov, čeprav jim delo tega ne dopušča.

Razpotnik: Mogoče bi bilo zanimivo omeniti, da smo mi želeli naše delavce postopoma poklicati nazaj in za nekaj časa prekiniti montažo, vendar investitor o tem ni hotel niti slišati. Zagotovil nam je, da nevarnosti na gradbišču ni.

Kaj bi se zgodilo, če bi se naši delavci kljub temu vrnili?

Čepuran: Prišlo bi do enostranske prekinitve dela — s tem bi mi namreč prekršili pogodbeno obveznost. To pa bi nam lahko prineslo veliko finančno škodo.

Razpotnik: Rad bi omenil kakšen ugled je s svojo odločitvijo pridobila Jugoslavija v Iraku. Jugoslovani so namreč edini ostali; vsi ostali izvajalci so svoje delavce poklicali nazaj in predali stvari mednarodnemu sodišču.

Čepuran: Iraški predsednik Husein je ob neki priložnosti izjavil, da so Jugoslovani edini ostali in se je zelo pohvalno izrazil o tem. To pa nam odpira možnosti tudi za ostala dela v Iraku. Po drugi strani pa je bila naša ambasada v Iraku povezana z našimi oblastmi, in bi torej ukrepala, če bi prišlo do neposredne nevarnosti. Takrat je bilo namreč v Iraku okrog 11.000 Jugoslovancev. Pri našem ZIS je bil za to situacijo formiran poseben odbor, ki je skrbel za povezavo med našo ambasado in delovnimi organizacijami, ki imajo svoje delavce v Iraku. Ta odbor je skrbel in seveda še skrbi za vse zadeve tako s političnega kot ekonomskega stališča. Sprejeta je bila odločitev, da nadaljujejo z delom tam, kjer ni neposredne nevarnosti, kjer pa je, da takoj prekinemo z delom.

Ali naši delavci v Iraku poznajo litostrojška in jugoslovanska stališča?

Čepuran: Mi smo jih delno obveščali preko teleksov, bolj podrobno pa preko delavcev, ki so se začeli vračati. Tako so dobro obveščeni in situacijo poznajo.

Razpotnik: Mogoče bi bilo dobro, da smo delavce nameravali postopoma poklicati nazaj, ko pa smo jih obvestili, da pripravljamo novo ekipo petih naših ljudi, so se odločili, da ostanejo vsi ali nobeden. S tem so dokazali, da so homogena skupina in da so zanje vsa življenja enako vredna. Lahko rečemo, da so se dobro držali. Isto velja tudi za njihove družine doma.

Ali boste delavcem, glede na vojne razmere v Iraku povečali osebni dohodek?

Razpotnik: Takoj, ko smo novo

situacijo klasificirali kot vojno situacijo smo predlagali delavskemu svetu, da tem delavcem izplačamo določen dodatek. DS je predlog takoj odobril in potrdil in ga že izvajamo.

Koliko časa bo montaža v Iraku še trajala?

Čepuran: Predvidevamo, da bo montaža trajala še neke do aprila, ko bomo z delom gotovi — z izjemo dveh regulatorjev, ki sta potopljena. Nove regulatorje pritiska že pospešeno delamo, dobili pa smo obvestilo, da investitor pristaja na to, da gremo v improviziran pogon brez regulatorja pritiska. Elektrarna bi delala le z delno obremenitvijo. Rok za zagon je 1. junij, kar pomeni, da smo še vedno v roku.

Razpotnik: Naša sreča je bila, da smo imeli na gradbišču vso opremo že pred začetkom vojne, Rade Končar pa jo je imel v celoti v Jugoslaviji, zato imajo tudi sedaj velike težave s transportom.

Po pogodbenem roku moramo dela zaključiti do 1. junija, potem pa moramo imeti v Iraku še skupino ljudi, ki bo tam še v garancijski dobi. Računamo da bo tam na začetku okrog 3 do 6 ljudi, ker moramo biti pripravljeni na to, da bomo morali sami skrbeti za obratovanje elektrarne. V tem času pa bomo morali pričevati tudi njihove ljudi. Nekaj se jih pričuje že zdaj, vendar ne bodo takoj sposobni sami prevzeti dela.

Čepuran: Zdaj imamo v Iraku 6 ljudi, od katerih se bosta dva pred novim letom za nekaj časa vrnila, po novem letu pa bomo morali ekipo do zaključka del precej okrepiti, ker bo potrebno delati na več mestih hkrati.

Če seštejemo čas do zaključka del in garancijski rok, bodo naše obveznosti zaključene do 1. junija 1982.

Razpotnik: To priložnost bi rad izkoristil tudi za to, da bi vsem, ki so na gradbiščih doma in v tujini v imenu vodstva zunanje montaže zaželel srečno novo leto, srečno bivanje in srečen povratek po opravljenem delu domov.

Kako je z našo montažo v Nepalu?

Razpotnik: V Nepalu imamo enega našega delavca, in sicer ing. Silvana Stoklja, ki kot Ingrin nadzorni inženir nadzoruje montažo in gradnjo hidrocentrale, ki jo je Jugoslavija podarila nerazviti in nevrščeni kraljevini Nepal. Ingra je prevzela kompleten posel, gradbeni dela opravljajo Nepalcji sami, vsa montažna dela pa bodo opravili proizvajalci sami. Pri gradnji centrale sodelujejo Dalekovod iz Zagreba, Metalna, Rade Končar in Litostroj.

Kako je stimulirano delo na gradbiščih?

Čepuran: Situacija se je precej izboljšala in sedaj je stanje kar zadovoljivo. Če ljudje ne hodijo radi na montažo to ni zaradi osebnega dohodka. Na gradbiščih v tujini je še preveč uravnih (Nadaljevanje na 11. strani)

Litostroj Ljubljana

za d. kobler / raspotnik

2. " hidrogradnja - sarajevo dne 24.9.80.

primili smo danas telex sa gradilista hemren da je stanje na gradilistu normalno, da su radnici bezbjedni te da su avionska putovanja za sada prekinuta i ne znamo kada ce se saobracaj normalizirati ako budemo dobili nove informacije bit cete na vrijeme obavjesteni. pozdrav

hidrogradnja / karaulac "

mi cemo vas isto tako odmah izvjestavati cim budemo raspola gati bilo kakvim novim vjestima

pozdrav

ingra - trbojevic +

Mladinski izobraževalni seminar

Mladinski jesenski seminar, ki ga je organiziral koordinacijski svet ZSM Titovi zavodi Litostroj, je potekal od 14. do 16. novembra 1980. Udeležilo se ga je 51 mladink in mladincev naše delovne organizacije. Seminar je bil namenjen predsednikom, sekretarjem in delegatom osnovnih organizacij ter po enemu perspektivnemu članu osnovne organizacije, ki naj bi bil tudi kandidat za prevzem ene od omejenih funkcij v naslednjem mandatsnem obdobju. Glede na udeležence seminarja je pripravljali odbor izbral poglobljeno temo predavanja: metode in oblike političnega dela s poudarkom na delovanju mladinske organizacije.

V sobotnem delovnem programu nam je dopolnilno predaval tovariš Miloško Vidmar, profesor pedagogike in vodja sindikalnega političnega tečaja RS ZS. Tema je imela naslov »Skupinska dinamika in vodenje sestankov«. Po obširni razlagi o pomenu skupinskega obstoja človeka, opisu posameznih značilnosti človekove osebnosti in vloži ter pomenu delovanja skupin smo podrobno spoznali oblike in metode dela, ki razen akcij potekajo v obliki sestankov. Po končanem predavanju so udeleženci seminarja improvizirali dva sestanka, nato pa ocenili pripravo, vodenje, razpravo in zaključke oziroma stališča.

V popoldanskem programu nam je univerzitetni profesor tovariš Franc Aljaž, predavatelj mariborske univerze, govoril na temo z naslovom »Kadrovska politika«. Glede na izredno široko področje kadrovske politike, na njeno funkcijo in oblike odločanja je bilo predavanje izredno kvalitetno, vendar tudi temu primerno zahtevno. Ker pa strokovna kadrovska problematika zajema vsa področja družbenega življenja, je tovariš Aljaž ob zaključku poudaril potrebo po izobraževanju, tako poslovnem, strokovnem, predvsem pa družbenopolitičnem oziroma samoupravljalnem.

Za nedeljski program seminarja smo povabili generalnega direktorja naše delovne organizacije tovariša Marka Kržišnika, ki se je odzval našemu vabilu. Sodelovala sta še predsednik centralnega delavskega sveta tovariš Jure Vulkan in predsednik konference sindikata tovariš Pavel Stupnikar.

Tovariš Kržišnik je udeleženec seminarja najprej podal pregled svetovnega položaja v gospodarstvu, ki se je v zadnjem času močno poslabšal, saj so v težavah tudi močnejše države. Tudi v naši državi je položaj nezavidljiv, vse to pa vpliva na mesto naše delovne organizacije.

Kljub temu pa nam primerjava z lahko industrijo kaže, da strojna industrija dobiva svojo ceno. Zaradi občutnega zmanjšanja uvoza strojev in opreme se nam odpira domače tržišče. V zvezni resoluciji za leto 1981 se v prvo vrsto uvršča tudi strojogradnja, kar je za nas vsekakor pozitivno.

Zatem je tovariš Stupnikar spregovoril nekaj besed o samoupravni organiziranosti in poudaril, da je le-ta dobra glede organiziranosti pa tudi vodenja. Zadovoljiv je politični položaj in aktivnost, predvsem v proizvodnih tozidih, slabše pa je v nekaterih neproizvodnih tozidih. Tovariš Stupnikar je ob zaključku pozval mlade k sodelovanju, izvajanju in uresničevanju programov dela.

Tovariš Vulkan je med drugim poudaril pozitivne vtise zunanjih delegacij o položaju v naši delovni organizaciji, ki kažejo normalen razvoj in potek političnega delovanja. Litostroj predstavlja utrip samoupravljanja ne le v občini in mestu, temveč tudi v republiki. Res pa je tudi, da se napake in pomanjkljivosti pojavljajo tudi pri nas. Pomembno je uspešno in samostojno delovanje posameznih komisij v tozidu in na ravni delovne organizacije. Na primer komisije za delovna razmerja razbremenjujejo delavski svet, prav tako uspešno deluje delavska kontrola, veča pa se tudi vloga in pomen upravnega odbora delovne organizacije, kar pomeni krepitev vloge samoupravljalcev, njegovih članov.

Razvila se je zanimiva razprava, ki je pokazala več zanimanja mladih za poslovna vprašanja kot za delo družbenopolitičnih organizacij. Na vprašanje, zakaj ob dejstvu, da je ena tretjina mladine vključena v delo družbenopolitičnih organizacij in organe samoupravljanja, vendarle ni pravega sodelovanja in povratne informacije v krog, od koder prihaja, je tovariš Kržišnik odgovoril: »Znanja imajo mladi

danes dovolj, manjka jim samo samozavesti. Presoditi je treba, kaj vse nam koristi in kaj uporabiti v določeni vlogi. Tak pojava se dogajajo vedno v določenem obdobju človeka. Potrebno je izpolniti le majhne vrzeli v znanju, predvsem pa se obrestuje sprotno informiranje. Pri nas imamo teh možnosti dovolj, potrebno je le predelati nekaj osnovnega materiala ter odigrati svojo vlogo v sredini, iz katere izhajamo.«

Po zaključenem programu je vodstvo seminarja pozvalo slušatelje, naj v osnovnih organizacijah razpravljajo o organizaciji, vodenju in poteku seminarja, predvsem pa o predavanjih temah; pripombe in stališča pa naj se posredujejo koordinacijskemu svetu ZSM Titovi zavodi Litostroj. Nekaj vtisov in pripomb je bilo podano že ob samem zaključku, vse pa se bodo uporabile pri pripravi na naslednji mladinski seminar. Na ta način se bo izobraževanje mladih v naši delovni organizaciji resnično približalo željam in potrebam mladine.

S. Chrysanthis

LJUBIL SEM, LJUBIM IN LJUBIL BOM — VINCE SAMO

PROSTOVOLJNO ZDRAVLJENJE?

Naslov je sicer zelo lep, resničen pa le na papirju, kajti alkoholik nikoli ne gre na zdravljenje prostovoljno, temveč vedno zaradi stiske, v katero ga spravi reagiranje okolice.

Raziskave dr. Ruglja so pokazale, da se alkoholik vključuje v zdravljenje iz naslednjih razlogov:

— okoli 45 odstotkov zaradi pritiska (ne prošnji in prepričevanja) v družini, ko je žena postavila moža pred dejstvo: zdravljenje ali razveza, oziroma je vložila tožbo ali pa se je že celo odselila;

— okoli 45 odstotkov zaradi pritiska v delovnih organizacijah, kot so disciplinski postopek, razporeditev na druga dela in naloge (slabše plačane) oziroma jasno izrečen ultimatum: zdravljenje ali odpust iz delovne organizacije (v večini primerov pride do kombiniranega pritiska v družini in delovni organizaciji);

— okoli 10 odstotkov zaradi zdravstvenih okvar, ki so posledica dolgotrajnega razkrojevalnega učinka alkoholika na razne organe človeškega telesa, zaradi kazenskega pregona itd.

Zaradi navedenih razlogov gre alkoholik na pregled oziroma zdravljenje, vendar to še ne pomeni, da se bo res začel zdraviti. Da se bo v zdravljenje res vključil, je odvisno od tega, ali družina in delovna organizacija vztrajata pri svoji brezpogojni zahtevi. Seveda je alkoholiku med zdravljenjem potrebno pomagati, mu stati ob strani, vendar moramo biti dosledni in nepopustljivi. Zato naj vsi tisti organizatorji dela, ki želijo pomagati svojim delavcem-alkoholikom, tudi tistim, ki so v začetni fazi, dajo pobudo za uvedbo disciplinskega postopka za vsak najmanjši disciplinski prekršek, ki ga alkoholik stori. Le tako ga spravijo v stisko, iz katere je edini pravi izhod zdravljenje. Posebno škodljivo in neuporabno je opravičevati »plave« dneve z letnim dopustom, ker na ta način alkoholiku le škodimo. Izrabljanje letnega dopusta imamo v samoupravnih aktih točno urejeno, če pa to že kršimo, nikakor ne smemo iti tako daleč, da delavec obvesti organizatorja dela o izrabi dopusta šele tisti dan, ko dopust že dejansko koristi, ali pa še celo dan pozneje. Glede dopusta se je potrebno domisliti najkasneje (v izrednih primerih) dan pred nastopom dopusta. V naši delovni organizaciji imamo tudi take delavce, ki ce-

odnos do dela in sodelavcev. Zato je potrebno za vsak neopravičeni izostanek takoj dati pobudo za uvedbo disciplinskega postopka. Disciplinska komisija mora prav tako resno in odgovorno opraviti svojo nalogo, kajti zavdati se mora, da je mnogokrat od njene odločitve odvisno nadaljnje življenje delavca, predvsem alkoholika. Brez lažnega usmiljenja in omahovanja mora sprejemati ustrezne ukrepe, tudi razporeditev na druga dela in naloge z manjšim osebnim dohodkom, celo prenehanje delovnega razmerja.

Na prvi pogled je omenjeni način obravnave alkoholika krut in nehuman, toda izkušnje so pokazale, da le tako lahko prepričamo alkoholika v nujnost zdravljenja.

Če se odločimo, da delavca alkoholika še naprej pustimo pri miru, mu dovoljujemo in opravičujemo vse njegove prekrške, mu nudimo vse potrebne pogoje za popolni telesni in duševni propad.

Ali to resnično želimo?

M. Žužek

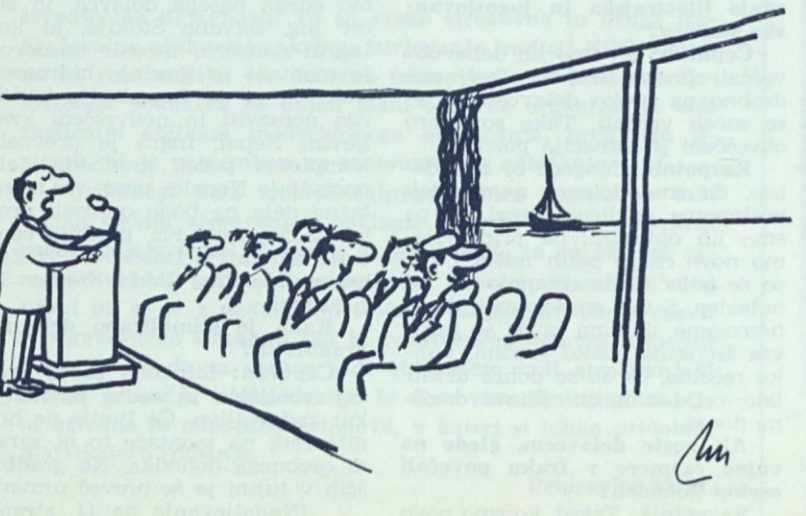
Obisk španske sindikalne delegacije

V okviru sodelovanja med sindikati kovinarjev Španije in Zveze sindikatov Jugoslavije so se gostje zveznega odbora kovinarjev v naši državi mudili predstavniki sindikatov iz Španije. Vodili so jih člani nacionalne izvršne komisije kovinarjev iz Madrida.

V sredo, 3. decembra 1980 so gostje v spremstvu članov izvršnega odbora in republiškega odbora kovinarjev obiskali Litostroj. V spremstvu predstavnikov družbenopolitičnih organizacij Litostroja so si člani nacionalne izvršne komisije sindikatov uvodoma ogledali delovno organizacijo, predvsem proizvodnjo težke obdelave, montaže industrijske opreme (polarni žerjav) in proizvodnjo obdelave v objektu talnih transportnih vozil in naprav.

V razgovoru, ki se je razvil po ogledu, so se gostje seznanili s samoupravno organiziranostjo delovne organizacije, delom samoupravnih organov in družbenopolitičnih organizacij. Največji poudarek oziroma največje zanimanje je veljalo sprejetju in izvrševanju letnih planov, delovanju samoupravnih organov in delu sindikata na področju uresničevanja socialne politike. Razgovor je bil dolg, saj je španska delegacija zelo podrobno zanimala delovanje našega političnega sistema v praksi, še posebej odgovornost za sprejete odločitve. Ob slovesu so gostje poudarili svoje zadovoljstvo, da so obiskali tako dobro organizirano in urejeno organizacijo in se seznanili z življenjem v njej.

M. S.

OB DNEVU JLA

Moč je v splošni ljudski obrambi, katere udarna sila je Jugoslovanska ljudska armada, v kateri se enotno prežemajo idejno moralna trdnost, borbena usposobljenost in sodobna opremljenost.

(Iz govora J. Broza Tita na XI. kongresu ZKJ)

Zapletenost mednarodnih odnosov na svetu, ko lahko vsak dan na televiziji ali v časopisu spremljamo govorico orožja, s katero države »rešujejo« nakopičena protislovja, da tudi nam, ki v miru izvajamo delovne naloge, misliti o resnosti mednarodnega položaja, položaja človeštva, ko se prepad med revnimi in bogatimi deželami veča, ko je svet razdeljen na vojaške bloke in ko je uporaba vojaške sile za doseg cilja še vedno prisotna.

Ob teh dogajanjih nehoti pomislimo na našo varnost, na naš mirni razvoj, ki traja že petindeset let in katerega v veliki meri prav gotovo zagotavljajo naše oborožene sile — naša Jugoslovanska ljudska armada, JLA v tem zimskem mesecu, 22. decembra slavi svoj praznik. Zakaj ravno tega dne? Dogodki segajo v čas prvega leta naše narodnoosvobodilne vojne in socialistične revolucije. Na ta dan je bila ustanovljena v Bosni v kraju Rudo prva regularna borbena enota — prva proletarska brigada. Tovarš Tito s člani CK KPJ se je do bro zavedal, da osvoboditve dežele in socialistične revolucije ne bo mogoče doseči z majhnimi vojaškimi enotami, ki so vezane samo na svoj domači kraj. Ta dan zato upravičeno velja za začetek armade.

22. december — dan JLA — je bil vedno mejnik, ko je naša skupnost delala pregled o uspehih, dosežkih, se dogovorila za nadaljnje naloge na področju oboroženih sil in zadnja leta vse bolj na celotnem področju našega splošnega ljudskega odpora. Konceptija splošnega ljudskega odpora in oborožen boj kot temelj tega odpora je zasnovan na izkušnjah naše osvobodilne vojne. Marksistična teorija o »obo-

Izvidnica na snegu

roženem ljudstvu« tako prav skozi zasnovo SLO postaja stvarnost.

Nadaljnja smer razvoja obrambe in družbene samozaščite je začrtana v dokumentih XI. kongresa ZKJ. Osnovna izhodišča pa so naslednja:

— krepitev oboroženih sil JLA in teritorialne obrambe s ciljem, da je ta sila sposobna ob katerikoli času in od kogarkoli kot prvi borbeni esalon spre-

jeti strateški udar, v nadaljevanju odpora agresorja pa je JLA hrbtenica oboroženega boja;

— neoboroženo zoperstavljanje agresorju vseh dejavnikov družbenega življenja za aktivni odpor na področjih psihološke propagandne dejavnosti, razkrinkavanja agresorja in njegovih namenov, na začasno zasedenem ozemlju pa predvsem z oblikami so kot bojkot, sabotaza in diverzija;

— usposabljanje ter organizacijska in materialna krepitev civilne zaščite;

— nenehna rast materialne osnove splošnega ljudskega odpora;

— urejevanje celotnega jugoslovanskega ozemlja za SLO;

— nadaljnja krepitev družbene samozaščite, moralnopolitične enotnosti ter zavesti o sposobnosti in uspešnosti splošnega ljudskega odpora v vsaki obliki vojnega spopada, ki bi bila vsiljena našim narodom in narodnostim.

Ob dnevu JLA lahko poudarimo, da smo tudi delavci Litostroja aktivno vključeni v dogajanje na področju SLO. Na osnovi smernic in tudi zakonskih določil smo v naši delovni organizaciji v zadnjih nekaj letih veliko storili. Organizirali in usposobili smo različne enote civilne zaščite. Mnogi tovariši in tovaršice iz naše sredine so v tem mesecu na izobraževalnih tečajih. Usposobili in organizirali smo Narodno zaščito. Na vajah, ki smo jih imeli, posebno pa na vajah »LJUBLJANA 80«, so tudi komiteji za SLO in DS kot temeljni družbenopolitični in operativni organi pokazali, da so sposobni voditi naloge, ki jih imajo v miru, neposredni nevarnosti in v vojni.

J. Babič

SODELOVALI BOMO TUDI DRUGO LETO, ALI NE?

Lepo in prav je, da se v našem časopisu spomnimo tudi tistih, ki ga s svojimi prispevki pomagajo oblikovati. Lahko se pohvalimo, da imamo v uredništvu veliko sodelavcev iz tovarne, s čimer se veliko drugih uredništev ne more pohvaliti. Za primerjavo lahko povemo, da imamo v posamezni številki časopisa povprečno po 40 do 50 različnih avtorjev člankov, fotografij in karikatur ali vinjet. To je veliko. Upamo, da bo podobno tudi v naslednjem letu. Veseli smo vsakega novega dopisnika, zahvalili pa bi se radi tudi ostalim bolj ali manj rednim dopisnikom. To velja za avtorje stalnih rubrik, kot so Novice iz proizvodnje, Foto-filmska sekcija, Jezikovne napake, športne rubrike, strokovno-izobraževalni članki, pa za avtorje gospodarskih in družbenopolitičnih člankov. Še posebej pa bi se radi zahvalili dopisnikom Internih informacij, ki ob obilici dela najdejo čas tudi za prispevke, ki jih vsak mesec z zanimanjem prebiramo.

Vemo, da je v članke vloženega precej dodatnega napora in da je zanje marsikdaj potrebno žrtvovati tudi kakšno urico popoldanskega časa, zato vsem dopisnikom hvala za sodelovanje in veliko uspehov in dobre volje tudi v naslednjem letu.

Uredništvo

ALPSKA SMUČARSKA REPREZENTANCA — NAŠI GOSTJE NA SORIŠKI PLANINI

V času od 10. do 22. novembra smo v počitniškem domu na Soriški planini gostili naše vrhunske alpske smučarje. Na planini je bila ženska in moška A reprezentanca, občasno pa so se jim pridružile še ostale selekcije.

Tako je bilo povprečno kar po 50 smučarjev naših gostov.

Vsak dan smo jim nudili malico in kosilo.

Med bivanjem na Sorici je bilo zelo živahno, saj vemo, da so naši smučarji vedri in veseli ljudje.

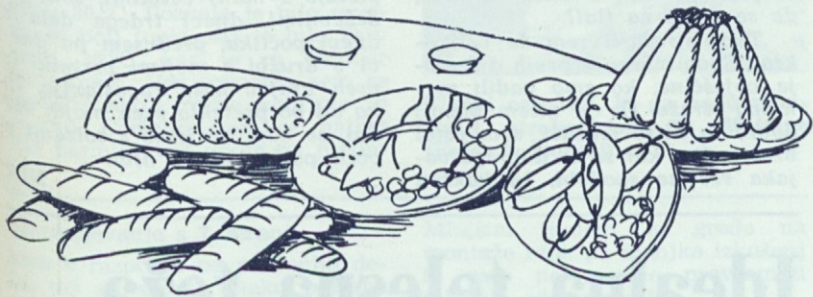
V pogovoru so člani reprezentance pohvalili naše gostinske usluge, posebej pa so se zahvalili še naši kuharici Martini.

Posebno zahvalo je izrazil direktor reprezentance tovariš Vogrinec in dejal, da bi bil radi naši stalni gostje, če bi le imeli dovolj prostora. Omenil sem mu, da imamo v našem srednjeročnem programu postavitev novega počitniškega doma in tovariš Vogrinec je dejal, naj vsekakor računamo tudi na njih.

Po končanem bivanju na Soriški planini so me smučarji prosili, naj prenesem njihove pozdrave vsem zaposlenim v DO Litostroj.

Zahvalil sem se jim za pozdrave in jim v imenu vseh nas zaželel uspešno smučarsko sezono.

L. Klemenčič

PREHRANA V ŠTEVILKAH

Koliko in za koliko pojemo

Ko ob koncu leta delamo razne bilance, vas bo morda zanimalo tudi, koliko in za koliko smo pomalicali v letošnjem letu. Zanimivo bi bilo mogoče primerjati tudi, koliko naših proizvodov smo letos napravili in koliko ton (kg) hrane smo »pospravili«...

Torej — v letošnjem letu smo pojedli:

- mesa — 85 ton in pol
- krompirja — 86 ton
- kruha — skoraj 203 tone (Žito ga peče vsak dan posebej za nas)
- masti — 2 toni in pol
- fižola — 10 ton in pol
- sladkorja — 18 ton in pol
- jaje — 35.500 kosov
- mleka — skoraj 50 tisoč litrov
- mesnih konzerv (vseh vrst) — 5 ton
- klobas — skoraj 14 ton
- hrenovk — skoraj 7 ton

Kar impresivno, ali ne? V kalorije pa tega raje ne bi preračunavali!

● Dnevna malica (topla in hladna) stane 9 starih milijonov in pol. Doslej smo letno porabili za malice 2 milijardi 200 milijonov starih dinarjev, po novih cenah pa bo približno 3 milijarde.

● Cena slavnostnih malic (ob 29. novembru, ob novem letu in ob obletnici tovarne) veljajo ravno dvojno ceno — torej normalno bi veljale 2 bona.

● Za celo tovarno pripravi naša kuhinja dnevno okrog 2200 toplih obrokov in 1000 hladnih, za 600 porcij pa je potrebno dnevno olupiti okrog 150 kg krompirja.

● Okrog 1200 malic pa dobi naša restavracija vrnjenih, ker pač niso šle v promet. Ti obroki so popolnoma neuporabni. Vzrok za tako vračanje hrane je v tem, da nimamo naročanja obrokov po tozdihi.

● Največji problem pa je, kot pravijo v restavraciji, razdeliti vse te malice v pičle pol ure.

● Litostroj je veliko večji potrošnik kot katerikoli hotel v Ljubljani. Zanimivo, kaj?

Tako kot vsem ostalim želimo tudi osebju naše delavske restavracije srečno novo leto in da bi nam čim bolj kuhali!

M. M.

Predvojni revolucionarji v Litostroju

Na predlog občinske konference ZKS Ljubljana-Siška smo decembra povabili v Litostroj predvojne revolucionarje in narodne heroje. Obisk je sodil v okvir vsakoletnega novoletnega srečanja z našimi revolucionarji, ki ga pripravlja občinska konferenca ZKS. Goste so sprejeli generalni direktor Marko Kržišnik in predstavniki družbenopolitičnih organizacij. Najprej so si ogledali najzanimivejše faze delovnega procesa, najbolj pa jih je zanimala organizacija proizvodnje v obratu talnih transportnih sredstev in naprav. Po končanem ogledu je z gosti stekel pristrčen razgovor.

Obiskovalce je zanimal nadaljnji razvoj Litostroja in naši plani za nastop na svetovnem trgu v prihodnjem obdobju. Ob slovesu so se pristrčno zahvalili za topel sprejem in našo gostoljubnost, mi pa smo se na ta način skušali oddolžiti snovalcem našega političnega sistema in revolucionarnega obdobja. Hkrati pa nam je njihov obisk pomenil tudi veliko priznanje za uspešno delo.

M. S.

Pa še nekaj podpisov naših smučarjev za spomin

Sodelovanje dveh velikih sozdov

V sredo, 17. decembra je bil podpisan sporazum o sodelovanju med dvema sozdoma: SOZD Iskra in SOZD ZPS. Podpisala sta ga predsednik kolegijskega poslovnega organa SOZD Iskra Anton Stipanič in predsednik kolegijskega poslovnega organa SOZD ZPS Boštjan Barborič. Samoupravni sporazum, ki se nanaša na medsebojno sodelovanje na področju avtomatizacije, proizvodnih in infrastrukturnih sistemov, bo še bolj okrepil že doslej dobro sodelovanje dveh velikih slovenskih sozdov. Že vrsto let namreč obe organizaciji sodelujeta pri razvoju in proizvodnji številnih kompleksnih sistemov in naprav na osnovi modernih tehnologij (mikroračunalniki, integrirana vezja), poleg tega pa razvijata in delno proizvajata kompleksne sisteme za vodenje industrijskih procesov in strojev, izvajata kompletne inženjeringe za betonarne, asfaltna baze in podobno. Kot dober primer sodelovanja lahko omenimo avtomatizacijo hidroelektrarne Doblar na Soči, ki je plod timskega dela strokovnjakov Litostroja in Iskre.

Osnovni namen nedavno podpisanega sporazuma je skupno nudenje projektov za avtomatizirane sisteme, naprave in opremo, nasploh pa so možnosti sodelovanja na najrazličnejših področjih tako rekoč neizčrpne. Glede na to, da je domače tržišče za tako široko zastavljeno področje premajhno, si bo treba prodajo zagotoviti predvsem na svetovnem trgu, kar pa ob visoki stopnji razvitosti tehnologije in strokovnosti ne bo tako težko. Tako je obema sozdoma v zelo kratkem času (od pomladi) uspelo združiti delo približno 45.000 delavcev, kar je velik potencial tudi v mednarodnem merilu in ob vseh že naštetih prednostih in ob usklajenem delu zagotavlja uspeh doma in na tujem. M. M.

Tabela krvnega pritiska

Maja 1975 smo objavili v našem časopisu tabelo idealne teže in tabelo dopustnega krvnega pritiska. Prvega januarja 1981 pa stopijo v veljavo nove merske enote. Do sedaj smo merili krvni pritisk v milimetrih stolpca živega srebra (mm Hg), odslej bomo merili v paskalih (Pa). Za nas je važno, da vemo tole: en mm Hg je enak 133,322 Pa. Iz tega sledi, da bodo vrednosti presegle 1000 Pa ali 1 kPa (kilopaskal).

Tabela nam kaže dopustne vrednosti krvnega pritiska v arterijah ali odvodnicah. Navedene vrednosti upoštevajo več ali manj strokovnjaki pri nas in v svetu. Vrednosti so navedene v starih in novih enotah po letih starosti in po spolu.

ZGORNJI ali SISTOLIČNI pritisk je pritisk krvi v odvodnicah v trenutku, ko se srce skrči in požeje kri v veliko odvodnico ali aorto, **SPODNJI ali DIASTOLIČNI pritisk** pa je pritisk krvi v odvodnicah, ko se srce razširi in ne potiska več krvi v odvodnice. Krvni pritisk merimo v paskalih odnosno kilopaskalih. Normalni krvni pritisk odraslega človeka je 15,99/10,66 kPa do 18,66/11,99 kPa. V starih enotah je to 120/80—140/90 mmHg.

MOŠKI

Leta	Sistolični		Diastolični	
	KPa	mm Hg	KPa	mm Hg
20—24	13,99—18,66	105—140	8,8 —11,7	62—88
25—29	14,4 —18,66	108—140	8,66—11,99	65—90
30—34	14,66—19,33	110—145	9,06—12,26	68—92
35—39	14,66—19,33	110—145	9,06—12,26	68—92
40—44	14,66—19,99	110—150	9,33—12,53	70—94
45—49	14,60—20,66	110—155	9,33—12,79	70—96
50—54	15,33—21,33	115—160	9,33—13,06	70—98
55—59	15,33—21,99	115—165	9,33—13,33	70—100
60—64	15,33—22,66	115—170	9,33—13,33	70—100

ŽENSKÉ

Leta	Sistolični		Diastolični	
	KPa	mm Hg	KPa	mm Hg
20—24	13,33—17,33	100—130	7,99—11,33	60—85
25—29	13,59—17,33	102—130	7,99—11,46	60—86
30—34	13,59—17,99	102—135	7,99—11,73	60—88
35—39	13,99—18,66	105—140	8,66—11,99	65—90
40—44	13,99—19,99	105—150	8,66—12,26	65—92
45—49	13,99—20,66	105—155	8,66—12,79	65—96
50—54	14,66—21,99	110—165	9,33—13,33	70—100
55—59	14,66—22,66	110—170	9,33—13,33	70—100
60—64	15,33—23,33	115—175	9,33—13,33	70—100

dr. Edo Tepina

Nekaj zapiskov iz vojaškega življenja

Služenje vojaškega roka je za vsakega fanta posebno, nepozabno poglavje njegovega življenja. In nekaj zanimivosti prav tega življenja v sivozeleni uniformi, iztrganih iz mojih zapiskov in spominov, bi vam rad opisal v naslednjem sestavku.

Po pravici povedano imamo vsak teden tako natrpan z najrazličnejšimi opravili, delom, vajami, čiščenjem, poukom in tako naprej, da komaj utegnem nakracati vsaj eno pismo na dan. Namreč, imam to srečo, da mi prijatelji kar veliko pišejo, seveda pa vsako pismo terja tudi odgovor. Velikokrat si na primer dopoldne rečem sam pri sebi: to in to bom delal popoldne v prostem času. Pa si moram potem hočeš — nočeš izbrisati vse načrte iz glave, ko ti deseter pove, da bo treba v prostem času vaditi korakanje.

Neko soboto smo dobili povelje za pohod. S seboj smo vzeli torbice s šotorskim krilom, priborom za čiščenje čevljev, pa čutaro za pas, da ne bi bilo žeje. Torej oprema na mestu. Nismo pa še prišli do glavnega izhoda, ko so nas zaustavili — malo je bilo treba počakati, da smo lahko ugibali, kaj je, in da so starešine odločile, kaj bo. Čez dolgo časa smo dobili povelje: »Na levo krug!« Nič težkega za nas. Pač na levo krug in nazaj v četrto stavbo. In potem smo pospravljali okolico vajašnice, čistili sobe in hodnike, pa stranišča, ki jih bi bilo najbolje čistiti kar z zaščitno masko na nosu.

V ponedeljek smo čistili puške kar cele štiri ure. Puške bi se torej morale svetiti, pa se niso, vsaj moja ne preveč. Bojim se le, da nisem z drgnjenjem povečal imenskega kalibra na kakšnih 9 mm, ker bi to vplivalo na točnost, ki pa ji do sedaj nisem mogel nič očitati, saj sem bil na dveh streljanjih do sedaj med najboljšimi strelci.

V torek smo imeli streljanje na razdalji 150 metrov. Zame je bilo to streljanje združeno s tekom na dolge proge, to pa zato, ker sem bil določen za tistega, ki je moral krpati luknje v tarčah. Bilo je osem tarč in naenkrat osem strelcev, skupin po osem pa kar precej več kot osem. Za vsako skupino sem moral preteči teh ubogih 150 metrov! In rezultati? Priznati moram, da je bilo lukenj v tarčah veliko manj, kot bi jih moralo biti. Vendar jaz sem kar lepil luknje, tudi tam, kjer jih ni bilo, in deseter je kar kazal zadetke, dostikrat kar tjavdan. Uspeh streljanja je bil po trudu nas vseh — prav dober!

Zadnjič bi me morali videti. mene in mojo lepo uniformo! Škoda, da so uradno črni, toda za en dan so postali rumeni. Hlače so običajno sivozelene, a ta dan so bile tudi te rumene — do kolena in po zadnji plati. In seveda kapa, da je ne pozabim! Torej dobesedno od glave do pete! Kopali smo namreč strelske rove in in to za oceno.

Seveda pa nismo samo kopali, zadnjič smo bili mehaniki. Na svojih strojih smo delali periodični pregled. Točno je določeno, kaj je treba pregledati, in če kje opaziš kako napako, jo moraš popraviti. Če pa okvare ni, samo preveriš vsa olja in delovanje stroja. To vse bi še nekako šlo, če ne bi bil od dežja moker do kože in če me ne bi potem še vse dopoldne poljubljal prav mrzel veter. Brrr... Do sedaj sem zbiral samo znamke, sedaj, ko sem v vojaški suknji, pa zbiram tudi revmo.

ČESTITKA

Sodelavki Ivi Ljubič iskreno čestitam ob njenem jubileju. Zahvaljujemo se ji tudi za požrtvovalno delo, obenem pa želimo, da bi še dolgo ostala med nami.

Zdravstveni sodelavci
obratne ambulante
Litostroj

Tudi zabavno je pri vojakihi. Zadnjič smo imeli dirke, da še nikoli takih! Dirke s samokolnicami. Fantje so se postavili na startno črto s hrbtom proti samokolnicam. Najprej so morali ritenski steči do »vozil« in nato z njimi skozi cilj. Seveda ni šlo prav lahko pri iskanju cilja, kajti vsi pa res nimamo oči zadaj. Največ smeja je izzval karambol dveh tekmovalcev, katerih rezultat je bil, da je razpadla ena samokolnica. Dušili smo se v smehu, ko smo se prav resno spraševali, kaj je bilo s to samokolnico, da ni ostala cela.

Imeli smo seveda tudi taktične vaje. Taktična vaja je v lepem vremenu še kar zanimiva in koristna stvar, v snegu, blatu, močvirju, dežju in vetru pa je to nekaj povsem drugega. Ko komandir zavpije: »Letalski napad!« se mora vsa vojska vreči v zaščitni položaj. Na tvojo nesrečo stojiš v tistem trenutku ravno na sredi žabjega gnezda, a ukaz zahteva, da se vržeš na tla!

Tudi stražaril sem že velikokrat. Spominjam se prvih dni moje vojašine, ko smo vadili menjavo straže. Če je nisem dovolj dobro in hitro izvedel, sem ostal brez puške, kar se za dobrega vojaka res ne spodobi. In kakšen

mora biti stražar? Na hrbtu puška, za pasom cel kup nabojev pa nož pa trde pesti pa ostri zobje, predvsem pa veliko poguma, vsaj kadar gre zares. In včasih mora tudi ločiti hojo lisice, ježa, srne od človeka, da ne vpije brez smisla ali celo strelja. In tudi ko stanji padajo z drevesa, vse to pa se ponoči veliko glasneje sliši. V tem tednu sem imel dve straži. Prva je bila precej glasna — ob zvokih deževnih kapelj, ki so udarjale po listju in strehi. Nedeljska straža pa je bila nekoliko romantična, ob spremljavi plesa snežink. Premišljal sem o materi, dekletu, prijateljih... Nenadoma je nekje nekaj počilo — in zavedel sem se, da sem na mestu, kjer ne smem spati. Pa zeblo me je do kosti in sam sebi sem si dejal: »Zdrži vendar še teh nekaj minut do zamenjave!« In sem zdržal. Saj sem moral.

Tako mi minevajo dnevi v službi domovine — veseli se prepletajo z manj veselimi, sončni deževniki, dnevi trdega dela z dnevi počitka, predvsem pa dnevi v družbi z mojimi vrstniki iz vseh krajev naše Jugoslavije. In ko mi bo preteklo vseh mojih 457 dni, se bom verjetno s solzami v očeh poslavljaval od njih. NIK

Idealna telesna teža

Podatki so navedeni za 3 tipe rasti: nežno, srednje in močno razvito okostje in mišičje pri moških in ženskah nad 30 let starosti in pri določeni višini.

Višina cm	Ženske teža		Višina cm	Ženske teža	
	Moški	teža		Moški	teža
142,5	45,3		165	55,7	56,6
	50,3			61,6	63,0
	56,6			69,3	70,7
145	46,2		167,5	57,1	58,4
	51,2			63,4	64,8
	57,5			71,6	72,9
147,5	47,1		170	58,9	59,8
	52,1			65,2	66,6
	58,5			73,4	74,7
150	47,6	49,4	172	60,2	61,6
	53,0	54,8		67,0	68,4
	59,8	61,6		75,7	77,0
152,5	48,5	50,3	175	61,6	63,9
	53,9	55,7		68,4	70,7
	60,7	62,5		77,0	79,3
155	49,8	51,2	177,5	63,4	65,7
	55,3	56,6		70,2	72,9
	62,1	63,4		78,9	82,0
157,5	51,2	52,1	180	64,8	68,0
	56,6	58,0		72,0	75,7
	63,9	65,2		81,1	85,2
160	52,5	53,5	183,0		70,7
	58,4	59,3			78,4
	65,7	66,6			87,9
162,5	53,9	55,3	185,5		72,9
	59,8	61,2			81,1
	67,5	68,9			91,1
188			188		75,5
					83,8
					94,2

Silvan Štokelj:

Pismo iz goratega Nepala

Pred nekaj meseci se je začela montaža hidroelektrarne Silghadi Doti v Nepal, v zelo težko dostopnem, goratem predelu pokrajine Doti, ki je najbolj zaostala pokrajina v kraljevini Nepal.

HE Silghadi Doti je darilo Jugoslavije Nepal, pomoč slabo razviti neuvrščeni deželi.

Precej časa je že minilo, kar smo v Litostroju izdelali to majhno turbino, za katero so izdelali generatorje v Rade Končarju iz Zagreba, dalekovod v zagrebškem Dalekovodu in vso hidromehaniško opremo v Metalni iz Maribora. V začetku avgusta smo vso opremo poslali v Nepal, po treh mesecih pa je končno prispela do mesta Dhangari, ki leži na meji med Nepalom in Indijo. Pod nadzorom predstavnika Ingre iz Zagreba opravljajo vsa gradbena dela Nepalci sami, pri montaži pa bodo sodelovali jugoslovanski strokovnjaki, ki bodo nadzorovali dela svojih področij. Nasilce poslov je Ingra, zato je tudi odgovorna za izvedbo celotnega projekta na terenu.

V nekaj sestavkih bi rad predstavil svet, v katerem bodo naši strokovnjaki postavili hidroelektrarno. Do njega se da priti le po kozjih stezicah ali z največ 18-sedežnim letalom do 8 km oddaljenega letališča Gradbišče, ki leži v dolini Dipayal, kjer je pristanje za letalom možno le v sušni dobi v času monsuma pa je let čez 3000 m visoko verigo večno zelenega hribovja nemogoče ali pa zelo nevarno.

Težko je na kratko opisati deželo, kakršna je Nepal. Zelo zanimivo pa je bilo tudi samo potovanje do Nepala in do gradbišča.

Moj polet v daljno deželo se je začel v Zagrebu. V Frankfurtu sem še komaj ujel zvezo in proti večeru poletel z Lufthansinim DC proti New Delhiju. Namsto v dokaj »vročem« Teheranu smo se ustavili v Abu Dabiju na robu Arabije in priznam, da nam je vsem v letalu kar odleglo.

Ko smo okrog 8. ure zjutraj pristali v New Delhiju, je sonce že pošteno grelo, saj je bilo že blizu 30 °C. Pozneje je bilo seveda še bolj toplo, saj je bilo že v senci 36 °C, kar je za oktober kar dovolj. Ves prepoten sem se prebijal skozi razne kontrole in carino. Cariniku sem se najbrž kar zasmilil, saj mi je na prtljavi

go naredil le križce s kredo in sem lahko nadaljeval pot. Pred letališčem se je trlo taksistov in še več posrednikov, ki jim moraš plačati samo zato, da dajo znak taksistu. Po krajšem oklevanju sem se tudi sam odločil poklicati taksi, vendar se posrednika nisem mogel otrestiti, dokler mu nisem posebej plačal. V taksiju sem se prilepil na polivinilast sedež in se predal neudobju mestne vožnje. V slalomu podobni vožnji imajo prednost močnejši in svete krave, se razume. Ker je sestava udeležencev v prometu zelo pestra — od kolesarjev, motoriziranih rikš, pešcev, avtomobilov vseh vrst, tovornjakov, krav, koz, ovac in še česa, je bilo težko ugotovljati tudi prednost v križiščih, ne glede na semaforje ali polica-

Tlačni cevovod, ki ga bodo montirali strokovnjaki iz Metalne (Foto: S. Štokelj)

Mlajšim ljudem, ki gredo na montažo radi, pa manjka izkušenj in zato ne morejo prevzemati takšnih odgovornosti.

Kako lahko vaši monterji sodelujejo pri sprejemanju samoupravnih odločitev?

Razpotnik: Ker imamo na terenu sorazmerno malo ljudi, tam ne organiziramo posebnih volitev. Za važnejše volitve jim pošljemo glasovnice, drugače pa jih štejejo kot opravičeno odsotne. Na domačih gradbiščih delavci dobivajo vse materiale in so o vsem obveščeni tudi preko Internih informacij in preko časopisa. V tujino pa po pošti samoupravnih aktov ne pošiljamo. Obvestila gredo največ ustno, ali pa jim določene materiale prinesejo naši ali drugi jugoslovanski delavci, ki tam delajo. Omenim lahko še to, da se delavci v Jugoslaviji, v času volitev ali za sprejemanje važnejših aktov vrnejo v Litostroj.

Koliko naših monterjev bo dočakalo novo leto v tujini?

Razpotnik: Vseh skupaj bo osem. To so štirje v Iraku, dva v Bangladešu, eden v Novi Zelandiji in eden v Nepal. Vsem skupaj želimo srečno novo leto!

Tovarišu Razpotniku in tovarišu Čepuranu najlepša hvala za zanimiv pogovor, seveda pa se tudi sami pridružujemo njunim željam in tudi mi želimo vsem našim monterjem čim bolj srečno in čim bolj zdravo novo leto!

Pa še veliko »osvojenih« gradbišč!

M. M.

je. Najvarnejše so krave nekje na sredini križišča, saj promet teče lepo okoli njih, one pa tam v miru prežvekujejo, če so se uspele najesti. Po mučni vožnji sem se znašel v lepo ohlajenem hotelu, tako da sem hitro staknil še prehlad. Že popoldne sem se napotil na nepalsko ambasado po vizum, pa zaradi nepalskega praznika ni bilo nič. Več sreče sem imel naslednji dan, pomagal pa mi je tudi predstavnik Ingre v New Delhiju in tako sem dobil vizum še isti dan.

Naslednjega dne sem se znašel na letališču s potrjeno karto za let. Rezervacija pa ni dosti pomenila, saj je bilo potnikov vsaj za dve letali. Bolj važno je bilo biti ob pravem času v vrsti. To je bil čas glavne turistične sezone, ko so gorovja vsaj nekaj mesecev brez oblakov, turistov pa je v Nepal iz leta v leto več.

Ko smo se z dvomotornim reaktivcem odpeljali, se nam je odprl čudovit pogled. Nebo je bilo brez oblaka, pred nami se je belila Himalaja, za nami pa je ostajala nepregledna ravnina Indije, ki se je izgubljala v zaprašenem ozračju.

V takem čudovitem vremenu smo pristali v Katmanduju, kjer smo hitro opravili carinske formalnosti. Tudi tu smo se morali otesati nasilnih taksistov, vožnja sama pa je bila precej podobna tisti v New Delhiju. Za razliko pa je v Katmanduju veliko rikš — triciklov. Na prvi pogled je kazalo, kot da se je čas ustavil pred davnimi časi, po drugi strani pa je bilo videti najmodernejše japonske in nemške avtomobile. Večinoma pa imajo zelo stara vozila, za katere ni več ne servisov ne rezervnih delov. Predvsem pa je bila v Katmanduju veliko ugodnejša temperatura — »le« 28 °C.

Po prihodu sem potreboval nekaj dni, da sem se seznanil z delom družbe SHBD, ki je odgovorna za izvedbo majhnih projektov z majhnimi turbinami, med njimi tudi za Silghadi Doti, ki spada pod ministrstvo za industrijo. Potrebno je bilo urediti še nekatere probleme z banko in nabaviti vozno karto, ki jo vedno izdaja ministrstvo za industrijo. Tu je bilo kar precej težav, kljub posredovanju naše ambasade iz New Delhija, saj na tak način ministrstvo kontrolira odhod tujcev v zaostalo pokrajino Doti, kjer so tuji resnično redki. Gradbišče Silghadi Doti je oddaljeno od Katmanduja 450 km zračne linije.

Do gradbišča ne pelje nobena cesta, najbližja, ki bi ji že lahko rekli cesta, je 160 km oddaljena od gradbišča. Tu leži mestece Dhangari, ki leži na indijsko-nepalski meji, na ravnini imenovani Terai. Do tega mesteca je mogoče priti čez dva do tri tisoč metrov visoko gorovje, preko katerega vodijo le kozje stezice. Po teh poteh so tudi dobesedno prenesli ves potreben gradbeni material in opremo za hidroelektrarno Silghadi Doti. Zaradi transporta sem moral najprej obiskati Dhangari. Z menoj je potoval tudi nadzornik za gradbena dela. Oprema je potovala iz Jugoslavije do Kalkute po morju, od tod pa po cesti čez indijsko ravnino, na zahodno stran Nepala. V Dhangariju spet nisem imel sreče, da bi takoj kaj uredil, saj se je ravno začel verski festival, ki ga ljudstvo Hindu praznuje tudi na indijski strani. Tedaj odpovedo vse uradne službe, saj festival prekine vsako dejavnost. Kar deset dni so bile zaprte banke, pošte, uradi in celo večji del restavracij, ker ljudje enostavno niso prišli na delo.

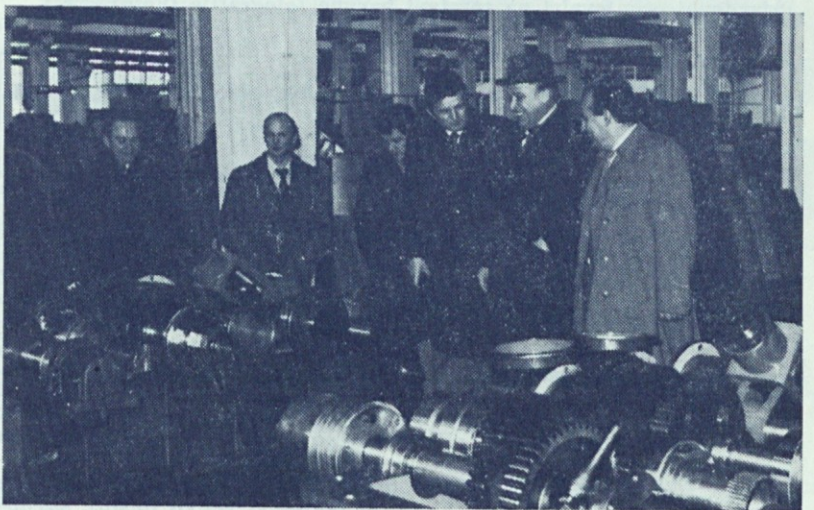
Sele pri prihodu v Dhangari sem ugotovil, da tu nimajo nobenega hotela. Celo hrane ni bilo nobene, niti vode. Umazane vode je bilo sicer dovolj, za pitje pa — kakor se je kdo znašel. Elektriko so včasih sicer imeli, ker so jo uvažali iz Indije, zdaj pa je tudi Indija nima več dovolj. Sicer pa preprosto prebivalstvo ve o elektriki zelo malo. Sele v Dhangari-

MOŽNOSTI SODELOVANJA Z LR BOLGARIJO

11. decembra 1980 nas je obiskala delegacija iz LR Bolgarije. Delegacijo je vodil minister za industrijo in ladjedelništvo tovariš Tanco Čakarov. Ogledu tovarne je sledil razgovor s predstavniki naše tovarne. Gostje so se posebej zanimali za sodelovanje pri proizvodnji hidravličnih stiskalnic, vilicarjev, dieselskih motorjev in proizvodnji industrijske opreme. Litostroj mora Bolgariji dobaviti črpalke za jedrske elektrarne VVER 1000, ki so dogovorjene z večstranskim mednarodnim sporazumom Interatomenergo, razen tega pa se Bolgari zanimajo tudi za polarni žerjav, žerjav za transport goriva in ostalo transportno tehnološko opremo.

R. Potočki

OBISK VISOKIH GOSTOV IZ ZSSR

V sredo, 3. decembra nas je obiskal podpredsednik Vseveznega podjetja Metallurgimport iz Moskve tovariš Zajcev s svojimi sodelavci. Ob tej priliki smo podpisali pogodbo za dobavo reduktorjev in podajnih mehanizmov za leto 1982. Z omenjeno firmo gojimo večletno sodelovanje in smo do sedaj podpisali pogodb v vrednosti več kot 40 milijonov dolarjev. Uporabniki reduktorjev in mehanizmov Ministrstva težke industrije — Mintjažmaš je z dosedanjimi dobavami zadovoljno in do sedaj nismo imeli nobene reklamacije. Zato se tudi v bodoče odpirajo velike možnosti za sodelovanje. Gostje so ob obisku izrazili tudi željo, da bi sodelovanje še poglobili z novimi programi, s katerimi se je Litostroj že močno uveljavil v svetu.

R. Potočki

ju sem začel spoznavati Nepal, saj tisti, ki je videl samo Katmandu z vsemi templji in modernimi hoteli, niti ne ve, kakšna je v resnici država. Tam sem začel spoznavati bedo tega sveta, težko življenje. Začel se mtudi spozna-

vati, kako težko je graditi elektrarno v tako odmaknjenem kraju. Tu vgrajena moč pomeni prav malo v primerjavi s težavnostjo gradnje kakršnekoli (pa čeprav) zelo majhne turbine.

(Nadaljevanje prihodnjič)

Še o razstavi barvne fotografije

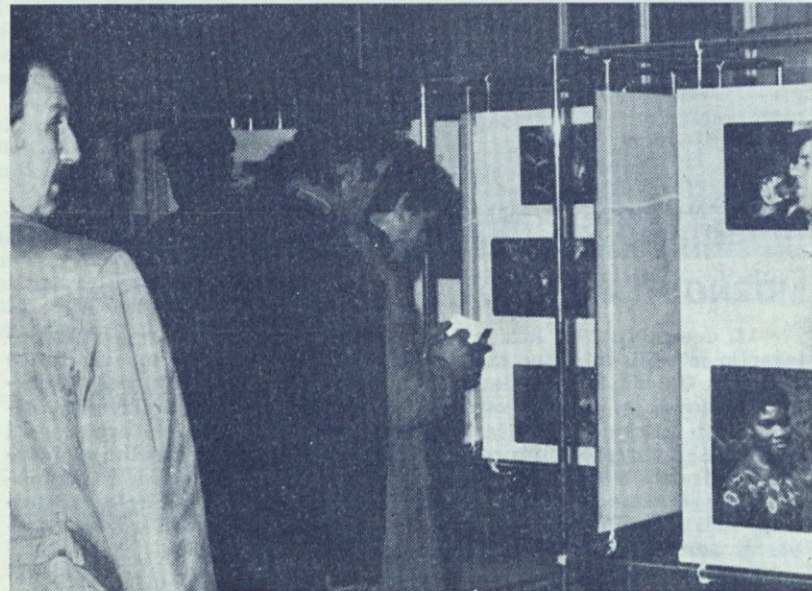
Razstava, ki jo je pripravilo fotofilmsko društvo LITOSTROJ, je bila odprta od 28. novembra do 1. decembra v novih prostorih PPO.

OCENE OBISKOVALCEV

Vodstvo društva je želelo izvedeti, kakšne motive ljudje najraje gledajo. Zato je pripravilo ocenjevalne listke, na katere je vsak obiskovalec lahko napisal pet naslovov slik, ki so mu bile najbolj všeč. Zanimanje obiskovalcev za razstavo je bilo izredno veliko in lahko z veseljem ugotavljamo, da je ta kulturni dogodek marsikoga zelo zanimal. Številčnost obiska in zlasti zanimanje ob ocenjevanju je preseglo vsa pričakovanja, saj je bilo izpolnjenih 682 listkov. Veliko navdušenje je možno razbrati tudi iz knjige vtisov. Posebna komisija, ki jo je vodil tovariš Adolf Perme, je preštela točke, ki jih je z ocenjevanjem prejela posamezna slika.

Ugotovila je, da so obiskovalcem najbolj ugajale naslednje fotografije:

1. ŽAREČI CVET — 179
P. Poženel
2. MLIN — 152
F. Lovše
3. DREVO V CVETJU — 150
P. Poženel
4. LEPA JESEN — 148
F. Lovše
5. SLAPOVI — 129
F. Jugovic

Prizadevni ocenjevalci na razstavi barvne fotografije (Foto: E. L.)

- 6.—7. JESENSKO LISTJE — 119
P. Poženel
- 6.—7. JESEN OB VODI — 119
M. Svetel
8. POČITEK — 112
B. Požar
9. ENCIJAN — 108
Z. Bizovičar
10. MOČ — 102
V. Udovič

Vrstni red naslednjih slik pa je:

M. Svetel — SONČNI ZAHOD NA MORJU, M. Medja — IGRA VETRA, I. Pernat — KOZOLEC IN OBLAKI, P. Poženel — SONČNI ZAHOD, F. Ovsec — MORJE IN ČERI, V. Udovič — GRČE, F. Finžgar — DOMAČINKA KUHA, S. Grom — NAD SVETIM VELBENKOM, P. Šterk — POVRATEK Z VRHA, J. Pirc — ZIMA V MARTULJKU, B. Bunc — ČRNKA, A. Perme — RUSKA CERKEV, A. Mencej — TEŽNOST, P. Šterk — PRI IGRI, A. Perme — PARK OB NEVIHTI, M. Medja — JESENSKO ORANJE, F. Ovsec — ČEBELA, I. Hobel — CVETOČE VEJE, J. Mlinar — VELIKO DREVO, J. Bizovičar — SKOLJKE, S. Štokelj — LEDENIK, H. Bratkovič — AMARILUS, I. Pernat — NARODNA NOŠA, J. Pirc — PRVI METRI V MORJU, I. Gregorič — KO-

RUZA, R. Finžgar — MUŠNICA, A. Trebše — KARNEVAL, I. Hobel — CVET, V. Miklavčič — GORE, A. Trebše — OTROCI, H. Bratkovič — CERKEV NA GRICU, A. Mencej — KIPEČI VALOVI, P. Poženel — JURE, B. Požar — PERSPEKTIVA, P. Poženel — SILHUETA, S. Grošelj — PRENAŠANJE DRV, B. Požar — V PIVOVARNI, J. Žakelj — TOLMUN, M. Trobec — VROČI VRELEC, F. Jugovic — DOMAČINI.

POSTOPEK IZDELAVE SLIK

Obiskovalci so se zelo zanimali za tehniko izdelave barvnih fotografij. Ker je bilo v prospektu in v prejšnji številki časopisa LITOSTROJ napisano o tem le, da je to najnovejši postopek izdelave barvnih slik z diapozitivom po direktnem postopku P-12, o tem danes nekaj več.

Postopek P-12 se imenuje tudi CIBACHROME-A PRINT SISTEM in sta ga po večletnem sodelovanju razvili tovarni ILFORD in CIBA. Pravimo mu tudi pozitiv-pozitiv postopek, ker slike izdelujemo z barvnih diapozitivov in ne z negativov. Postopek pa se imenuje direktni zato, ker iz diapozitiva ni potrebno izdelati najprej vmesnega negativa in šele nato sliko, kot je to bilo potrebno do sedaj, ampak jo naredimo direktno iz diapozitiva. V masko povečevalnika damo diapozitiv (brez stekel) in ga povečamo na desko toliko, da dobimo želeno velikost povečave. To je odvisna od velikosti papirja, ki ga imamo in od izreza, ki ga želimo prikazati. Ko smo sliko izostrili, izdelamo najprej preizkus na manjši kosček foto papirja in ga razvijemo. Ko dobimo sliko na preizkusnem papirju, jo dobro pogledamo pri dnevnem svetlobi in ocenimo, ali je potrebno spremeniti čas osvetlitve, da bo pravilno osvetljena. Istočasno pogledamo

tudi barve, ali so te res takšne, kot so na diapozitivu oziroma takšne, kot jih želimo imeti na sliki. Če je potrebno, naredimo barvno korekturo s pomočjo filtrov, ki jih je v ta namen izdelala tovarna CIBA. Obstaja komplet filtrov rumene, magenta (porpurne) in cian (modrozelenne) barve. Od vsake barve je šest filtrov različnih gostot, in sicer 05, 10, 20, 30, 40 in 50. S kombiniranjem vseh filtrov lahko spremenjamo vsako barvo tako, da želene filtre vstavimo v svetlobni snop med žarnico povečevalnika in diapozitiv.

Ko je papir osvetljen in barvno popravljen, ga vstavimo v razvijalni bobn. Do te faze smo morali cel postopek delati v temi, ko pa je barvni papir v bobnu in bobn zaprt, lahko prižgemo luč in ves nadaljnji postopek se nadaljuje pri svetlobi.

V bobn nalijemo skozi posebno odprtino na koncu bobna ustrezno količino razvijalca in razvijamo 2 minuti. Nato razvijalec izlijemo in nalijemo bledilec ter bledimo 4 minute. Sledi fiksiranje (3 minute) in končno izpiranje v vodi (vsaj 3 minute). Med postopkom moramo bobn stalno enakomerno vrteti ali kotati, tako da kemikalije lepo oblijajo emulzijo foto papirja.

Za amatersko uporabo so kemikalije pakirane v zavojčkih za 2 litrsko količino. Raztopino kemikalij si moramo pripraviti že prej po navodilih, ki so priložena. Celotno količino shranimo v dobro zaprtih posodah, s posebnimi menzurami pa odmerimo potrebno količino glede na velikost foto papirja in velikost bobna, s katerim delamo. Ko se slike posušijo, je potrebno morebitno nastale napake popraviti z retuširanjem in to s posebnimi barvami.

Takšen je način izdelave barvnih slik po postopku P 12.

P. Poženel

MARIJI POTOČNIK V SLOVO

Za vedno nas je zapustila Marija POTOČNIK, ki je dolga leta delala kot vodja saldakonta kupcev v PFSR. Pri nas se je zaposlila leta 1954.

Svoje delo je zelo vestno in pošteno opravljala vse do svoje upokojitve leta 1978, torej 24 let.

Kruta bolezen jo je iztrgala iz njene družine. Nam, nekdanjim sodelavcem, bo ostala v lepem in dragem spominu. Ob njeni prerani smrti vsem domačim, predvsem njenemu sinu Janiju, izrekamo naše iskreno sožalje.

Sodelavci PFSR

ZAHVALI

Ob izgubi drage mame in babice Marije POTOČNIK se iskreno zahvaljujem članom kolektiva TZ Litostroj posebno pa članom tozda PFSR za cvetje in izrečeno sožalje.

Hvala litostrojski godbi in govniku za poslovilne besede in spremstvo na njeni zadnji poti.

Sin Janko z družino

Ob izgubi našega dragega moža in očka upokojenca Dragutina CIGOJA se iskreno zahvaljujem vsem prijateljem, sodelavcem in znancem, ki so ga pospremili na zadnji poti, nama izrazili sožalje in mu darovali cvetje.

Soproga Zorka in sin Zdravko

ČESTITKI

Tovarišu Henriku BRATKOVIČU ob praznovanju 50-letnice iskreno čestitamo in mu želimo še veliko uspeha pri nadaljnjem delu ter mnogo zadovoljnih in srečnih let.

Sodelavci iz POAE

Sodelavkam in sodelavcem iz POAE se iskreno zahvaljujem za čestitke in darila ob moji petdesetletnici.

Henrik Bratkovič

ODŠEL V POKOJ

1. decembra letos je odšel iz naše delovne sredine v zaslužni pokoj naš dolgoletni sodelavec Martin JEVIKAR.

Vsa leta — od 4. 11. 1963 je z vzorno prizadevnostjo, kot manipulant I. opravljal svoje naloge neustrašno in vestno po delovnih obveznostih v pripravi materiala za črno in barvno metalurgijo.

Sodelavci smo mu za ves vložen trud hvaležni in mu želimo še mnogo zdravih let in mnogo veselja in zadovoljstva v krogu družine.

ZAHVALE — ZAHVALE — ZAHVALE — ZAHVALE

Vsem sodelavcem in sodelavkam v terminsko planskem oddelku in sodelavcem v mojstrski pisarni sive livarne TOZD PUM se najlepše zahvaljujem za pozornost, čestitke in lepe želje ter za darila ob mojem življenjskem prazniku.

Ivan Polajžer

Ob izgubi mame Ane TOMAC se zahvaljujem vsem članom TOZD TVN za izkazano pomoč in sožalje.

Anka Pintar

Vsem sodelavcem skladiščne službe, lahke, srednje, težke obdelave, montaže DM, vodilnim delavcem in sindikatu tozda Obdelava se iskreno zahvaljujem za nepozabno darilo ob mojem odhodu v pokoj.

Bojana Kos

Ob smrti mojega očeta Franca FLISA se iskreno zahvaljujem sodelavcem TOZD IRRP za izrečeno sožalje, podarjeno cvetje in spremstvo na njegovi zadnji poti.

Milena Pirc

Nizko občutljivi filmi (10 do 17 DIN). Te filme navadno imenujemo »filmi za dokumentacijo«. Uporabljamo jih za snemanje načrtov in grafičnih listov, ker dajo močne črno-bele kontraste brez vmesnih tonov. Negativi dopuščajo izredno velike povečave, ker imajo zelo drobno zrno.

Normalno občutljivi filmi (od 17 do 22 DIN) se najbolj uporabljajo, ker so primerni za vse namene, za večino motivov in veliko osvetlitveno območje, preosvetlitev za eno ali dve zaslonki ali premajhna osvetlitev za eno zaslonko še vedno da uporaben negativ.

Visoko občutljivi filmi (od 22 do 27 DIN) imajo tudi veliko osvetlitveno območje in so še posebno uporabni za posnetke v neugodnih svetlobnih razmerah ali za posnetke hitro gibajočih se predmetov, kar zahteva zelo kratke osvetlitvene čase. Primerni so za notranje posnetke. Imajo nekoliko večje zrno, kar onemogoča velike povečave.

Skrajno občutljivi filmi (nad 27 DIN). Uporabljamo jih za posnetke pri izredno slabih svetlobnih pogojih, ko na primer gori le ena žarnica. Te filme pa zaradi grobega zrna povečujemo le do določene meje. Kontrast je slab.

4. GRADACIJA FILMOV IN FOTOPAPIRJA

Pod gradacijo razumemo sposobnost fotografskega materiala,

da poda svetlobne odtenke od najsvetlejšega do najtemnejšega mesta. V črno-belih fotografijah pretvarjamo vse naravne barve v ustrezne odtenke sivga klina, ki obsega izrazite beline, bogastvo sivih tonov in izrazite črnine.

Predstavljamo si dolgo lestvico odtenkov od popolne beline do popolne črnine. Človeško oko lahko razlikuje od bele do črne barve približno 36 zaporednih odtenkov, fotografski material pa okoli 2000. Gotovo ima vsak predmet snemanja na sebi celotnega svetlobnega obsega od najvišje beline do črne teme (sence). Fotografski material ga zato podaja v tolikšnem svetlobnem obsegu, kot je v resnici, praktično celo v nekoliko manjšem. Vsak predmet zavzema le del celotnega svetlobnega obsega, zato govorimo o svetlobnem obsegu predmeta snemanja oziroma svetlobnem obsegu slike.

Fotografski material, ki zajema toliko svetlobnih stopenj, da poda sliko z naravnimi odtenki od bele, preko sivih tonov do črne barve dovolj jasno in plastično, ima normalno gradacijo in ga tudi največkrat uporabljamo.

Material s trdo gradacijo podaja isti predmet pri istem svetlobnem obsegu z manjšim številom odtenkov od največje beline do največje črnine na predmetu. Zaznava predvsem beline in črnine, sivih vmesnih tonov pa ne. Uporablja se predvsem za snemanje grafik in reprodukcij črno-belih listov.

**FOTO-FILMSKO DRUŠTVO
LITOSTROJ**

Piše: F. Poženel

Kljub različnim osnovam, zaradi katerih je različne sisteme med seboj težko primerjati, pa obstaja primerjalna tabela stopinj občutljivosti naslednjih treh sistemov:

DIN	ASA	GOST
13	16	14
14	20	18
15	25	23
16	32	29
17	40	36
18	50	45
19	64	58
20	80	72
21	100	90
22	125	112
23	160	144
24	200	180
25	250	225
26	320	288
27	400	360
28	500	450
29	650	576
30	800	720
31	1000	900
32	1250	1125
33	1600	1440

Iz tabele je razvidno, da je v sistemu ASA vsako tretje število dvakrat večje. Velja namreč pravilo, da se vsake tri stopnje DIN ali ASA občutljivosti podvoji. Film 18 DIN (50 ASA) je dvakrat bolj občutljiv in zahteva dvakrat krajšo osvetlitev kot film, ki ima 15 DIN (25 ASA). Pri delu s fotokamero s svetlomero o tem ni potrebno veliko misliti, saj občutljivost nastavimo na vrtiljivi skali svetlomera in je občutljivost filma tako stalno upoštevana. Če na primer za film 21 DIN (100 ASA) izmerimo s svetlomerom osvetlitev 1/50 sekunde pri zaslonki f:11, bo pri istih svetlobnih pogojih s filmom, ki je občutljiv 18 DIN (50 ASA) potrebno dvakrat daljša osvetlitev. Nastavili bomo torej 1/25 sekunde in zaslonki f:11, lahko pa tudi 1/50 sek. pri zaslonki f:8. Lahko pa uporabimo tudi katerokoli drugo sorazmerno enako kombinacijo zaslonke in časa osvetlitve.

Glede na občutljivost lahko vse filme razdelimo v štiri glavne skupine. Na splošno velja, da so bolj občutljivi filmi bolj grobozrnati in imajo zato drugačen namen uporabe kot fino zrnati, ki so manj občutljivi.

Kaj je narodna in kaj civilna zaščita

Večkrat smo že slišali za narodno in civilno zaščito, vendar lahko pogosto, celo prepogosto ugotovljamo, da mnogi delavci naše delovne organizacije o tem nimajo povsem razjasnjenih pojmov. Obe zaščiti se med seboj razlikujeta v več pogledih: od nalog, oblik, oznak in nenazadnje — kdo je lahko pripadnik ene ali druge. V sestavi v našem glasilu bomo podrobneje opredelili vlogo ene in druge. Zavedati pa se moramo, da sta obe zakonsko zasnovani iz enega samega razloga: zaščita in varovanje interesov posameznikov, oziroma pridobitve naše neuvrščene, samoupravne in socialistične Jugoslavije.

Narodna zaščita se po zunanjem izgledu razlikuje od civilne po tem, da so pripadniki oblečeni v civilne obleke in nosijo na rokavu rdeč trak z napisom Narodna zaščita. Obvezniki civilne zaščite pa imajo enotno uniformo modre barve z oznako na

rokavu, kateri enoti pripadajo, in čine, ki so določeni z zakonom. Starost v narodni zaščiti ni opredeljena, torej so lahko pripadniki vsi državljani SFRJ, razen tistih, ki jih izključuje zakon. Obvezniki civilne zaščite pa so lahko vse osebe, ki živijo v Jugoslaviji, so starejše od 16 let in ne več kot 55 let za ženske in 60 let za moške. Civilna zaščita je sestavljena iz posameznih enot po vojaški formaciji (oddelek, vod itd.) in iz več rodov. Poznamo splošne in specializirane enote. V DO Litostroj imamo samo specializirane enote (gasilska, tehnično reševalna, radiobiološko kemična, enota za red in varnost, zvez, prva medicinska pomoč). Voda jih štab. Vsak obveznik civilne zaščite mora imeti izkaznico, s katero lahko izkaže svojo pripadnost. Narodna zaščita je v naši DO ustanovljena po tozidih in delovnih skupinah. Enote vodijo posamezniki, ki so za delo odgo-

vorni komitejem za ljudsko obrambo in družbeno samozaščito. Zaradi širših interesov oziroma kompleksnega zavarovanja naše delovne organizacije kot celote je na ravni DO postavljen koordinacijski načelnik, ki je odgovoren komiteju za ljudsko obrambo DO Litostroj.

Najpomembnejše za našo zaščito pa je, da v svojo sestavo vključuje lahko vse osebe, čeprav imajo razpored v JLA, TO, ONZ ali CZ, vse do trenutka, ko dobijo vpoklic ene od zgoraj omenjenih enot. To pa je tudi tisto, kar delavce največkrat moti, mislijo, da ne smejo opravljati nalog v narodni zaščiti, če so razporejeni še drugod.

S tem člankom smo skušali pojasniti oziroma predstaviti predvsem tiste najosnovnejše značilnosti, ki ločujejo narodno in civilno zaščito.

Na koncu naj omenimo še to, da v naši delovni organizaciji sedaj poteka pouk civilne zaščite, in sicer za obveznike gasilske enote, enote za vzdrževanje zaklonišč in tehnično reševalne enote, ki bodo kmalu opravile preizkus znanja.

B. Baudež

IZ NAŠE KULTURNE KRONIKE

Proslava v počastitev dneva republike in ob otvoritvi nove tovarne za proizvodnjo preoblikovalne opreme je bila v petek, 28. novembra ob 11. uri.

V uvodnem govoru je tovariš Vogrič, direktor nove tovarne za proizvodnjo preoblikovalne opreme, orisal vse težave, ki so spremljale gradnjo nove tovarne, in prikazal način proizvodnje v novem tozdu. Za njim je povzel besedo tovariš Dolanc. Govoril je o celotnem slovenskem in jugoslovanskem gospodarstvu in o sedanjem ter prihodnjem razvoju naše družbe.

Sledil je bogat kulturni program z množico nastopajočih.

Dekliški zbor »ROZKA USENIK« je pod vodstvom dirigente Mire Cimperc zapel tri pesmi. Učenci naše šole so recitali »Po zdrav dnevno republike« Lojzeta Kuharja. Tudi Litostrojski mešani pevski zbor pod vodstvom Primoža Cedičnika nam je predstavil vrsto pesmi, prvič smo jih slišali ob spremljavi harmonike.

Ob spremljavi našega orkestra nam je zapel operni pevec Franc Javornik — arijo iz Mozartove Figarove svatbe. Naš orkester se je izkazal doraslega zahtevnim nalogam in programu.

Dramski igralec Polde Bibič nam je povedal dve recitaciji v res tisti pravi vrednosti govornice besede: Mateja Bora. Kri v plamenih in Mileta Klopčiča. Udar na udar. Nepozabna je bila izvedba narodne pesmi »Ti si ur'ce zamudila«, ki jo je zapel Franc Javornik ob spremljavi pihalnega orkestra, pa tudi izvedba skladbe Karla Gustava Cirkus Renz, s solistom na klavirju Rajkom Stojkovičem.

Na tej prireditvi je bila prvič odigrana skladba češkega skladatelja A. Žvačka »Dimitrovič«, ki jo je naš orkester dobil v dar od pihalnega orkestra iz Blanskega. Kulturni program smo končali s pesmijo »Jugoslavija«, pela sta jo oba zbor — dekliški zbor »ROZKA USENIK« in mešani pevski zbor »Litostroj« ob spremljavi orkestra.

Fotofilmsko društvo Litostroj je pripravilo razstavo barvne fotografije, posebna razstava pa je zajela tudi celoten prikaz proizvodnje preoblikovalne tehnike v Litostroju. Svoje delo so nam v sliki predstavili tudi člani Planinskega društva Litostroj, konferenca osnovnih organizacij sindikata pa je prikazala svojo aktivnost v mednarodni dejavnosti.

28. novembra od 13. do 16. ure in 19. novembra od 9. do 14. ure pa so si zunanji obiskovalci lahko ogledali vso tovarno. Počastitev praznika republike je bila uspešna in povezana z vsemi vejami naše dejavnosti.

J. Oprešnik

ČRNO IN BELO IZ NAŠIH LOGOV

ČASOPIS — NAŠE OGLEDALO

Imamo ga in to že kar lepo število let. Marsikaj smo že v njem zapisali: veselega, žalostnega, hudomušnega, načelnega, spodbudnega, nanizali hvale, napisali zahval, poročil in priporočil na kupe.

Vendar — ali je to res naše OGLEDALO? Ogledalo, v katero ne gledamo le v nedeljski obleki, z nakodrano pričesko, po modi, spoznamih in statutu urejeni, s tozidovsko kravato za vratom in rožo mogoto enega redkih klektivov, ki »imajo zagotovljeno delo«, v gumbnici?

Mar nismo zanemarjali svojih pogledov v ogledalo tudi tedaj, ko smo se z blatnimi čevlji vračali s težkih poti iskanja boljših medsebojnih odnosov, uspešnejših organizacijskih smeri? Pa takrat, ko se potolčeni od spodrseljaev sprašujemo, kam usmerjamo svoj korak — romarji skozi delo in čas?

Kam? K tistemu vsakomesečnemu petnajstemu, k zvišanju svoje življenjske ravni, utrditvi položaja, k ustvarjanju pogojev za svetlejši dan tudi tistih, ki žive še v senci?

Tale naš časopis je ogledalo, ki bi ga morali uporabljati bolj pogosto in ob vseh priložnostih. Smo res tako urejeni, kot se kažemo ob praznikih?

»Danes gostim jaz!« je malce bahavo povabilo, če imaš v žepu komaj žeton za prevoz — recimo v Medvode, na Vič ali na Žale.

Uboگو naš ogledalo — mar nisi preveč sramežljivo? Včasih me ima, da bi zgrabil macolo in udaril v njegov zlati rez.

Z DVEH BREGOV

S sten naših govorilnic za goste, sindikalnih sob in podobnih prostorov nas pozdravljajo lepo uokvirjene pohvale, priznanja, diplome, plakete in drugo, kar so nam ob posebnih priložnostih — kot recimo ob začetku obratovanja, ob obletnicah ter podobnih mejnikih delovanja izročili naši kupci, poslovni prijatelji, delovne organizacije, ustanove, itd.

Brez dvoma smo takih pozornosti veseli in nam pomenijo spodbudo pri nadaljnjem delu, da drugih ugodnosti takih dejanj niti ne omenjamo. Nekaj od vsega je bilo prav gotovo tudi zaslužen.

Imamo pa tudi drugačne pohvale in priznanja, prejeta po zasluženju. Teh ne dajemo v okvirje, ampak odlagamo v fascikle, kajti njih vsebina je vznemirljiva. Za primer zapišimo sklep nekega poročila, namenjenega »višjim« organom. Takole je zapisano:

»Vse intervencije pristojnih dejavnikov so bile premalo učinkovite, da bi proizvajalca, kot je Litostroj, prisilile spoštovati pogodbene obveznosti.«

Tudi na tem bregu je nekaj zasluženega...

JE ŽE ŠLO NAPREJ

Naša organizacija — ponosni smo nanjo in ostanimo pri tem, da ne bo kaj narobe. Kurirske zveze »meljejo« počasi, saj potrebujejo posamezna nujna sporočila, dopisi in podobno tudi po teden in čez, da najdejo na pravo mesto znotraj naših plotov, kajti — niso vse tajnice (administratorke) take, kot je naša!

Organizacija kot pojem — ne skupnost takih ali drugačnih občanov, je zmeraj nekaj odličnega, nekaj, kar nikoli ni ostalo neplačano in zato MORA (podčrtali avtorji) delovati brez zastojev, problemov in zatikanj ter tako privedi do zanesljivih uspehov...

— Našo organizacijo pa bi morali pravzaprav pisati z veliko začetnico, kajti ona zagotavlja poleg vsega še:

- izjemno ekspanzivnost,
- ekskluzivnost »par excellence«,
- kontinuiteto naporov,
- utrjeno pot dokumentacije,
- vztrajno delo služabnikom reda zaradi reda.

Zato, človek božji, ne sprašuj, kdaj bo rešeno to ali ono, kdo bo vzel v roke tvoj predlog, dan v premislek tistemu, ki je po lestvici obsega delovnih nalog (=tarifnih postavk), odgovoren za to. Ne sprašuj, človek: je že šlo naprej, je že šlo...

Bolj ko razmišljam tole stvar, bolj sem zaskrbljen, kajti tole »je že šlo naprej« vzbuja nehotene asociacije na — splavljanje. Da, abortiranje!

Kaj menite vi?

Je organizacija kriva, da ni pričakovanih sadov ali pa je vzrok mnogo bližje (nekje čisto pri nas)?

NISMO SAMI

Vsako leto v marcu zaživi Planica. Pa to vam je znano in večini tudi to, da sem takrat obvezno zraven tudi jaz. Ne sprašujte zakaj, ker vam bom to med drugim zaupal šele tedaj ko boste, v rubriki »Ošli so«, brali tudi moje ime. Ne bo treba dolgo čakati. Ljudje odhajajo kar naprej in ni številk časopisa, da se ne bi poslavljali od tega ali onega. Lepo je to in morda prav v tem tista oddolžitev za odnos, prijaznost, toplo besedo, ki smo jo skrivali, zanemarjali vse do ure slovesa. Toda nisem mislil na to. Z zadnjega svetovnega slovesa sem prinesel iz Planice fotografijo, ki se mi je zajedla v srce.

Oglejte si jo!

Kaj menite? Se vam ne zdi, kako kar naglas vzbuja tisti občutek, da nismo sami. Za nami je množica — ne častivrednih upokoјencev, ampak upanja, pričakovanj in življenjske sile polne mladine!

To pa nekaj pomeni in naj ta mladina prihaja že iz tega ali onega konca naše dežele, važno je, da je ta tu ob nas, čakajoč, da prevzame naše naloge, odgovornosti, položaje...

Mar ta zavest ne ovija s posebno toploto naših rahlo omrznjenih src?

Zakaj smo včasih tako neverjetno ljubosumni, nezaupljivi, mrki? Odtajajmo se vsaj na prehodu v novo leto. Naj Silvestrska noč pospravi z našim malodušjem in nam odpre srce za pogumnejši pogled v naše človeške odnose.

ETC

VESTI IZ PROIZVODNE

TOZD MONT

Turbine

19. novembra smo za HE Grabovica odpremili gonilnikov obroč za prvi agregat z zgornjo in spodnjo oblogo turbinskega jaška. Za naslednji transport pa pospešeno izdelujemo in pripravljamo nosilno zvezdo in drugi predvodilnik. Vsa ostala oprema za prvi in drugi agregat je še v fazi nabave polizdelkov, dobave izdelkov, izdelave polizdelkov in mehanske obdelave.

Od naročene opreme za HE Golubič smo 20. novembra odpremili na teren izstopne dele sesalnih cevi, ki so bile nujno potrebne zaradi prve faze betoniranja.

Do pričetka poizkusne montaže prvega agregata za HE Čakovec v fazi mehanske obdelave pospešeno obdelujemo še zunanji vodilnikov obroč, notranji vodilnikov obroč, vodilne lopate, spodnje in zgornje tulke, regulacijski obroč in ostale pozicije servomotorja vodilnika.

Za drugi agregat še vedno izdelujemo zvarjenec za zunanji vodilnikov obroč, ostale nosilce termina pa mehansko obdelujemo. V montaži turbin popravljamo in dokončujemo opremo določenih sklopov za obnovitev oziroma za izvršitev remontnih del za različne naročnike.

Žerjavi in cementarne

Za ZSSR zaključujemo montažo četrtega polarnega dvigala, pripadajoči maček 400 Mp pa trenutno že demontiramo.

V zaključni fazi montaže je tudi most 460 Mp za Rio Lempa in pripadajoči maček 230 Mp.

Za Žirovski vrh pospešeno zaključujemo montažo paličnega mlina. Oprema za naročeno dvigalo RMD 5t x 5,5 m za Belo Crkvo je mehansko gotova in jo pripravljamo za pričetek poizkusne montaže.

Reduktorji

Za ZSSR smo 10. decembra odpremili zadnjo serijo podajnih mehanizmov.

Dieselski motorji

Naročeni motorji DM8 T23 LS za Brodogradilište Split so še v fazi poizkusne montaže. Za dokončno montažo pa so nam potrebni še manjkajoči generatorji, katere dobavlja Rađe Končar.

Za Uljanik iz Pulja smo pričeli montažo naročenega multiplikatorja. Zaradi pomanjkanja dela trenutno montaža dieselskih motorjev montira posamezne sklope za razne tipe viličarjev.

Črpalke

Za Tehnopromet Beograd montiramo dve črpalke tipa P6/6 s

pripadajočo armaturo in ostalo opremo.

Ena črpalka 4VCKd 10 m za TE Plevlje je gotova, dve črpalke Vi 3,6/113 pa pripravljamo za odpremo.

Naročeni črpalke VO17/22-II za Vodovod in kanalizacijo Zagreb pripravljamo za funkcijski preizkus.

Za funkcijski preizkus pripravljamo tudi črpalko Vi 4/28-II za Vodovod Kruševac.

Od enega večjih naročil za Ino iz Reke je trenutno v fazi raznih montažnih operacij trideset različnih tipov črpalk.

Montiramo in pripravljamo za odpremo še opremo za rezervne dele in manjše tipe črpalk za razne naročnike.

TOZD Montaža je imela v novembru 1980 po gospodarskem načrtu predvideno količinsko realizacijo 559,0 ton. Uspelo nam je doseči 370,0 ton oziroma 66,2 odstotka.

Od predvidene kumulativne količinske realizacije 5401,0 ton nam je uspelo doseči 3458,2 oziroma 80,7 odstotka.

B. Seme

TOZD PPO

Po gospodarskem dinamičnem načrtu, ki predvideva proizvodno realizacijo v višini 183 ton, smo v novembru 1980 dosegli 381 ton oziroma 208 odstotkov, blagovne proizvodnje pa smo odpravili 132 ton oziroma 72 odstotkov.

Dosežena kumulativna proizvodna realizacija je bila 1796 ton, to je 102 odstotka enaistimesečnega gospodarskega načrta, ki je 1752 ton. Kumulativna blagovna realizacija za isto obdobje pa je bila 1567 ton oziroma 90 odstotkov.

Glede na gospodarski načrt za leto 1980, ki predvideva 2000 ton proizvodne realizacije, smo dosegli v enajstih mesecih 89 odstotkov proizvodne in 78 odstotkov blagovne realizacije.

V primerjavi z enakim obdobjem preteklega leta je proizvodna realizacija večja za 11 odstotkov.

V novembru 1980 smo iz dogovorjene proizvodne realizacije 5 hidravličnih preoblikovalnih strojev vse poslali naročnikom. Naše stroje so prejeli: TAM — Maribor hidravlični preoblikovalnik HPC-2-100 (P-62498), Jeklotehna — Sisak hidravlični preoblikovalnik HPC-1-100 (P-62453), Kovina — Smartno pri Litiji stroj za tlačno litje DMKh-280-M (P-62519) in Tehnos — Čačak ravne škarje MRO-630/4... (P-62328), vse v skupni teži 132 ton.

V decembru 1980 bomo predvidoma zmontirali, funkcionalno preizkusili, površinsko zaščitili (popleskali) in odpravili našim naročnikom 9 preoblikovalnih stro-

jev: za Gorenje Sever — Subotica 4 hidravlične montažnike HPCN-1-10 (P-62373), za Bosnaplast — Bosanski Petrovac hidravlični montažnik HPCN-1-10 (P-62488), za Chromos — Zagreb hidravlični preoblikovalnik HLC-1-25-250 (P-62512), za Pobedo — Odžaci dva hidravlična preoblikovalnika HPC-1-63 (P-62516), za Vojni zavod Rajlovac — Sarajevo hidravlični preoblikovalnik HPC-2-63 (P-62554) in za SR Romunija hidravlično opremo za hidravlične vlečne stroje HVC-2-250 in HVO-2-250 v skupni teži 205 ton. Tako bomo dosegli planirano proizvodno realizacijo 2000 ton v letu 1980.

L. Gorjanc

TOZD OB

V mesecu oktobru smo v tozdu Obdelava naredili 111860 NU, kar je rekorden dosežek v enem mesecu. To je hkrati 10 odstotkov več od oktobrskega plana. Kumulativno smo naredili 1034000 NU ali 91 odstotkov letnega plana. Tudi v zadnjih dveh mesecih leta pričakujemo takšen ugoden rezultat, kar bi pomenilo, da bomo ob koncu leta plan presegli za približno 10 odstotkov.

Prav sedaj izdelujemo letne načrte za leto 1981. Kot osnova nam služijo že izdelani temeljni srednjeročnega plana 1981-85 za leto 1981. Dodati pa moramo vse tiste posebnosti, ki so značilne za krajše obdobje. Težave pa povzročajo še vedno nedokončno definirane nekatere postavke iz načrta režijskih stroškov.

Smer planiranega doseganja režijskih stroškov v letu 1980 se nadaljuje. V oktobru so znašali dejanski stroški le 22100208 din ali 74 odstotkov planiranih. Kumulativno 1-10 pa 293782545 din ali 98 odstotkov planiranih. Ker so absolutni zneski tako visoki.

AKTIVNOST SINDIKATA

V pripravi na 2. konferenco Zveze sindikatov Slovenije je občinski sindikalni svet Ljubljana-Siška obravnaval stališča za drugo konferenco sindikatov, ki naj bi šišenskim delegatom služila kot izhodišča za razpravo na konferenci.

Tako je bilo poudarjeno, da so skoraj povsod razpravljali in analizirali dosedanje stanje na področju delitve sredstev za osebne dohodke. Prav v letošnjem letu, ko so se pogoji gospodarjenja močno zaostri, je toliko bolj pomembno prizadevanje za izboljšanje sistema nagrajevanja delavcev v skladu z rezultati dela. Tako lahko ugotovimo, da so bili pristopi za oblikovanje takega stimulativnega nagrajevanja veliko bolj strokovni, grajeni na lastnih izkušnjah in lastnem vloženem prispevku. Prav to pa je tisto, kar daje pomembnost in novo kvaliteto pri oblikovanju takih samoupravnih sporazumov, ki bodo kar najbolj opredelile kriterije za pravilno vrednotenje proizvodnega dela.

Tudi delegat iz Litostroja tovariš Pavel Stupnikar je s svojim

je vsak privarčevan odstotek vreden vse pozornosti.

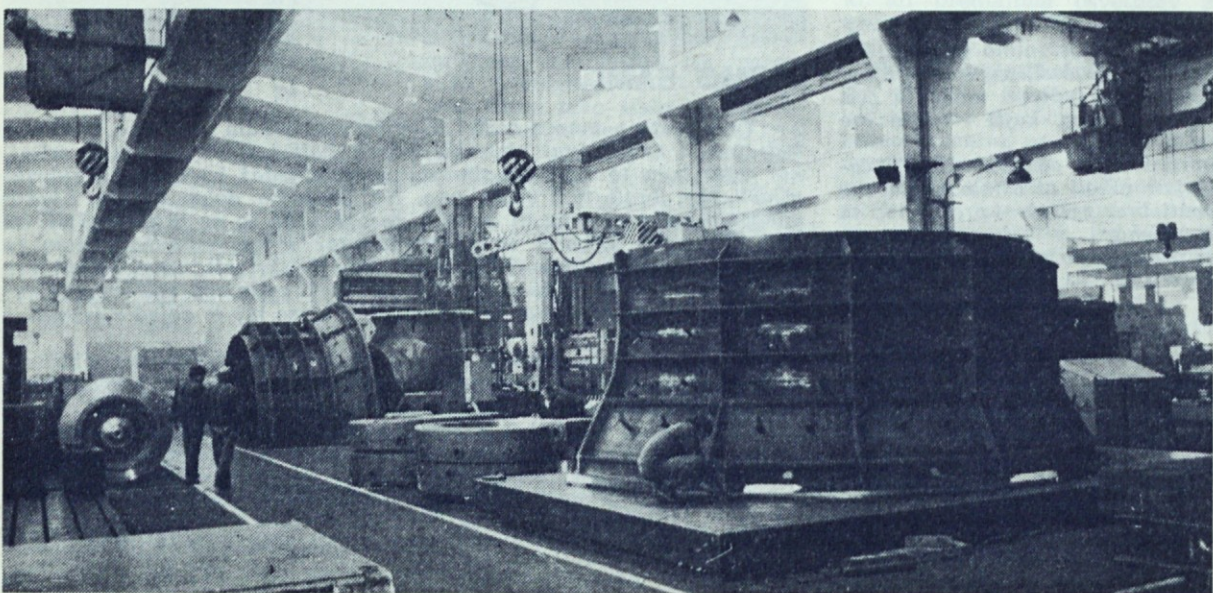
Število zaposlenih se je v oktobru povečalo. Trenutno nas je v tozdu 688. Zaposlili smo nekaj mladih neposrednih proizvajalcev.

Okrepljeno proizvodno delo se kaže razen realizacije NU tudi v povečanju števila nadur. V novembru smo npr. izvršili 7770 nadur, od tega na tako imenovanih režijskih področjih dela (ki pa so nujno potrebni za proizvodnjo — tehnologi, delovodje, skladiščniki, lanserji, žerjavovodje) le 9,8 odstotka tega števila. Nadurno delo izvajamo le na tistih področjih dela, ki so nujna za izvršitev le-

tošnih planskih nalog.

Intenzivnost dela (strojev praktično nismo ustavljali) se konkretno kaže v rezultatih. Tako smo npr. pri objektih Grabovica, Češka nadoknadili vse dosedanje zamude in lastno časovno fazo obdelave skrajšali na minimum. Obremenitev strojnega parka je še vedno dokaj enakomerna, razen na nekaj področjih dela (težko struženje, težka obdelava). Na teh področjih smo vključili vse sile in dodatne moči, tudi delavce, ki so dopoldne pri t. im. režijskih delih, popoldne pa delajo na strojih.

P. Hajdinjak

Kontrolno risanje na drugem gonilnikovem obroču za HE Grabovico (Foto: E. L.)

